

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Rhenana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69709)

ationes piacularis confessio fuit pharmacum, sacer agni cerei orbiculus amuletum. In Montem sanctum Andechs tribus anni temporibus, quibus frequentior peregrinorum ad illum locum concursus, missi nostri, nongentis circiter præbuerunt aures consentibus. Mirum quantum hoc loco crescat deuotio, Sacramentorumque frequentatio, à quo tempore nostri Sacerdotes eum frequentare cœperunt; quandoquidem plerique, quibus voti reis antehac satis fuit montem, & reliquijs sanctorum, & miraculis clarum, religionis causa accessisse, ibique anathemata sua suspendisse; nunc etiam peccatorum sarcinas, quibus multis annis sæpè miserè premebantur, deponunt, & voto simul ac peccatis soluti, latiores domum redeunt. Tanto verò latior bonus odor ac fama Societatis nostræ hinc diffunditur, quanto ex remotioribus, magisque diuersis Germaniæ locis plures homines confluunt.

P R O V I N C I A
R H E N A N A.

S E D I B V S vndeuginti, quarum quatuordecim Collegia, Domus Probationis vna, Residentiæ quatuor, habuit hoc anno Prouincia Rhœni socios quadraginta duos supra quadringentos, è quibus numerantur Sacerdotes centum septuaginta sex; Magistri quinquaginta tres; Studiosi nonaginta octo; Coadiutores centum & quatuordecim; Nouitij sexaginta septem. In Collegio Coloniensi

loniensi triginta; in Treuirensi minus vno; in domo Probationis sexaginta septem; in Moguntino Collegio sexaginta tres; in Herbipolensi quinquaginta; in Spirensi vnderiginta; in Fuldensi viginti tres; in Heiliginstadiensis sexdecim; in Molsheimiensi vnderiginta; in Confluentimo viginti; in Paderbornensi vndeuginti; vno minus in Monasteriensi; in Hildesiensi tredecim; vno amplius Embrica; Aquisgrani nouem. In Residentijs Bonnensi, Erfordiensis, Altenensi, in singulis terni; quaterni in Hagenoënsi Missiones etiam aliquot factæ sunt de quibus suo loco. E viuis excefferunt quindecim; successerunt in horum locum triginta quatuor.

COLLEGIUM COLONIENSE.

IN Collegio Coloniensi, quinque vita defuncti sunt, nouem in demortuorum locum cooptati. Vita functi sūt ex Patribus P. Gisbertus Nierbach Falkenburgus, Coadiutor formatus, annos natus septem & quadraginta, sex & viginti in Societate nostra vixit, quinque domui Probationis, totidem Monasteriensi Collegio cum satisfactione præsuit: vir industria, modestia, & pietate singulari, vulgo sanctus audire solebat. P. Gyuilhelmus Bahr Zutphaniensis, Scholasticus, annorum vitæ quatuor supra triginta, quorū sexdecim in Societate laudabiliter exegit, in quo cum ingenio modestia, cum eruditione demissio, & cum affecto corpore virtus patientiæ certauit. Vterque magno sui relicto desiderio, felicissimè defunctus est. Ex
fratri-

fratribus diem suum clauferunt tres, Thomas Piell Amerfordinus humanitatis Professor, annorū quinque & viginti, quorū non totos sex in Societate compleuerat; adolescens placidissimis moribus, & charitate in Deum, proximumque singulari: In quo præter cetera obseruatum, quod solitus sit à scholis in locum secretiorem secedere, seseque magno cum ardore animi recolligere, diuinisque instinctus, quos habuit sane illustres, in Ephemericis referre. Franciscus Lowirs Hannonijs, coadiutor formatus, anno vitæ nono supra quinquagesimum, cum totos viginti quinque in Societate, & hos, vno de pto, omnes in cura templi nostri cū omnium satisfactioe cōpleisset, ictericio superante, placidissima morte quieuit, ad quam se mensibus aliquot ante studiose comparauit. Ernestus Aldringen Lucēburgensis Nouitijs, eodem cū Patribus suprascriptis morbo, eadē ex causa (quæ de suo loco) extinctus, annorum viginti quinque, præclaris naturæ, gratiæque donis ornatus, hæc cum duobus alijs probationis ergo missus.

IN ceteris porro, quos diuina clementia vineæ suæ reliquos fecit, obseruatum ardens quoddam desiderium ægris, & moribundis quocumque demum morbo decumbentibus, seruiendi. Declaratum hoc in fouendis, curandisque Neapolitanis militibus, qui hoc anno mense Iulio ad subsidia Catholici exercitus, ex intima Italia in Belgium euocati, hæc iter habebant. Contraxerant malignum languorem plures quadringentis, quorum vt inopiæ nostri succurrerent, & morbo mederentur, nullum non mouerunt lapidem. Prima eorum cura fuit, vt per coemiteria promiscuè fusi, bona Senatus venia, variè tributi, in certas vrbs regiones,

nas, & quasi contubernia inferrentur, quo facile obrento, ne quid fouendis corporibus, animisque curandis defieret, octoni de nostris sacerdotibus, totidemque socij, senis amplius horis quot diebus prouiderunt, inflammandis ad liberalitatem Ciuibus, colligendis, parandisque necessarijs. pascendis, solandisque cum morbo, ac morte luctantibus: qua nostrorum charitate tora pænè ciuitas accensa, cum omnium admiratione se ad misericordiae opera his ipsis ducibus, & antesignanis effudit. Certe quidem ipse Reuerendissimus & Illustrissimus D. Nuncius Apostolicus, vir alioqui grandaeuus, & uetus, hac miserorum necessitate, & nostrorum charitate commotus, aures se confitentibus daturum prolixè spondit, quam ad rem suae Celsitudinis facellani operam quoque suam liberalissime contulerunt: Ipsi porro aegri omnium fidem testati sunt, tantae benignitatis & misericordiae, se in omnem reliquam vitam memores fore. Et uidetur clementissimus Deus hanc nostrorum charitatem remunerari uoluisse, quod morte duorum patrum, & patris unius, quorum supra meminimus, qui hoc ex fonte venenum hauserant, declarauit. Tentati plures, sed Dei benignitate conualuerunt. Alia Societatis nostrae munia, haud segnius obita. Ab haeresi absoluti omnino quinquaginta; plurimi utriusque sexus in varias religiosorum familias transcripti. Non pauciores Deo castitatem uouerunt, plurimi dissidentes inter se reconciliati. Restitutiones frequetes & magnae factae.

E R A T Calvinista qui à puero Batauis militarat, hunc ex maligna febre lecto affixum sex daemones miserandum in modum infestare, & ante actae vitae molesta recordatione ad laqueum adigere, ac

tin-

rinnitu aris promissi nominum solutionem spondere: ergo dum sic hæret dubius, hortatu Catholica conjugis, nostros ante exosos amare capit, quorum vnus eo flexit hominem, vt eiurata perfidia confiteretur cum lacrymis, Catholicè publicè que nostro in templo communicans, corpore & animo conualuit. Non nemini persuasum, receream Agni cœlestis maginem in precio habere non sine fructu; restincta illius vsu incendia, que periculosè gliscebant, releuata puerpera, spectra depulsa, quo in genere illud eximium. Adolescentem rusticanum nocturna spectra infestabant ad eo, vt bisseis interdum horis, sine sensu & motu iaceret pro mortuo, adhibita illi sacri agni effigies, & adiutus est. Qui nostrorum consilio, ad salutem proximorum incumberent, fuere plurimi. In his deuota quædam, qua precibus, qua carnis afflictatione continua, parentis hæretici, & patris conuersionem à Deo obtinuit. Aliæ pro simili effectu, tota quadragesima carnem cilicij domuerunt.

C I V I S quidam octogenarius ab vsu tori, quem triginta ipsos annos, contra leges frequentarat, ad legitimas nuptias, ab alijs nequicquam sæpè tentatas, per nostros magno suo bono, & aliorum ædificatione abstractus. Patris exemplum apud filium propè sexagenarium valuit, dissolutus ille, nec vlli audiens dicto, etiam caput suum diris omnibus deuouerat, si penitus oblitteratam parentis gratiam renouari sineret, ad extremum fame, salutisque periculum, nî mutet consilium, opera vnus ex nostris ex lupo fit agnus, dataque & vicissim accepta pacis, ac fidei teste dextera, sacramentorum, quibus iam biennium sibi interdixerat, vsum

vsu redintegrat. Sodalitas Parthenia præ superioribus aliquot annis, & numero viguit, & merito. Ad eam Facultatum & Gymnasiorum omnium studiosi conuolant, tanto numero, vix vt ijs capiendis locus alioqui benè magnus sufficiat: quorum is fructus quem speramus. Quolibet Sabbato magni Ieiunij, ac triduo sacratoris hebdomadæ, plures quinquagenis in theatrum penitentia prodierunt, quorum in sua terga flagris sauentium, is ardor fuit, vix vt cohiberi valuerint. Saepius ad sanctiora vrbis loca, tanta cum ædificatione, præcipuè verò Dionysij supplices itarunt, vt auditum sit mundum per iuuentutem corrigi.

MISSIO NOVE- SIANA.

EX Nouesensi agro messis hoc anno collecta maior solito; maximè id notatum fuit Iubilæo proximo, quo tempore numerus, qua confitentium, qua communicantium spem superauit. Mirum concione, Catechesi, & priuato cum ciuibus sermone, quantum promotum. Femina non loco magis, quam vitijs nobilis, Lutherum eiuravit, vitam, moresque mutauit, omnia. Noster Coloniam repetens in Prædatores seu fortuito, seu explorato incidit, à quibus cum suis nudatus, tum plagis affectus, liber abire permissus est.

EX C V R S V M in oppida vicina Arweiler, & Lechenich; vtrobique Iubilæi tempore, supra nongentos confessi, communicarunt. Idem in priore fructus collectus ferijs Paschalibus. Kerpena castrum est, quod præsidium regium tenet; hinc rogatu

tu Gubernatoris & Capitanei, quidam ex nostris ferijs Paschæ, & Pentecostes profectus. Milites concionibus Catechisticis instructi, & ab hæresi decem absoluti, inter quos aliqui veterani, & honoratæ militiæ viri. Adolescens Nobilis parentes habebat hæreticos, hic vbi in Calvinistica militia decennium posuisset, à nostro tandem, vt saniora respiceret persuasus, & Ecclesiæ adiunctus, confessionis, & Eucharistiæ beneficio à spectris, quibus infestabatur, liberatus est.

SERENISSIMORVM Principum Electoris, & Coadiutoris in nos beneuolentia, & fauor idem, qui solet esse. Testati sunt hoc adiectione cuiusdam beneficij, alijsque pro re, & occasione data. Nec defuit aliorum in nos liberalitas, tum viuentium, tum morientium, qua res domestica non leuiter aucta, partim pecunia, partim annuis redditibus collatis. Auxit item sacra templi suppellex magno & præclaro ornatu non minoris quingentis scutis æstimato.

COLLEGIUM TREVIRENSE.

COOPTATI in Societatem tres selecti adolescentes, iam suprema Philosophiæ Laureæ donati. Acuit nostrorum industriam, pietatemque externorum lues pestifera, malum huic urbi triennale, cui hoc demum anno, vehemētius, latiusque grassanti, vt maioribus viribus occurreremus, præter alias preces, priuataque sacrificia, decantatum est quinta quaque feria solenni ritu sacrum de Augustissimo corporis Christi Sacramento. Addidere So-

dales

les Parthenij supplicationem ad vrbis templa insigni pompa, illectoque magno ciuium numero densiores in nostrum templum reuersi, adhibitaque ad rem diuinam exquisita Musica, omnes caelesti pane refecti sunt: ad quæ adeo benignum oculum aduertit Deus, vt extrema iam imminantem pestem, auræque autumnali ferocientem in dies magis, in ipso conatu oppresserit. Interea nostri gnauius ægris præsto esse, ad supremam luctam moribundos animare, publicis item concionibus populum ad intentiorem salutis curam accendere, eo successu vt non à ciuibus modo, sed à vicinis etiam pagis magni ad Collegium, confessionis faciendæ, concursus fierent. Persuasum pluribus mulierculis, vt à flagitioso concubinato recederent. Par coniugum, par etiam virorum, ac duæ sorores ex implacabili odio in mutuam gratiam restitutæ.

HÆRESIN eiurarunt octo, in his vir Nobilis octogenario maior, qui quod olim in confæderatione quadam Nobilium, nouorum dogmatum auctoribus subscripsisset, nullis hactenus ne virorum quidem Principum obtestationibus ad saniorum mentem reuocari potuerat; Persuasissimum scilicet habebat, longè turpissimum esse fidem semel, licet impiè, datam fallere. Sed fregit tandem obstinatum animum, muliebris pietas, eius nutu, qui infirma mundi eligit, vt confundat fortia: sub Anastasim Domini, vt in interioris aula recessu filias suas, iam ante apud nos expiatas, miro cum religionis sensu, quem vultus ipse prodebat, ad infrequentis diei synaxin se comparare videt, tactus subito dolore; Quid tandem Pater, agis? exclamat, viden' vt soboles tua nouo pietatis genere cælum mer-

mer-

mereatur, & tu capularis senex, nullamne salutis tuæ cogitationem suscipis? Nec plura, inbet mox rhedam adornari, iter ait sibi Treuros esse, ad expiandam conscientiam; occurrit vxor hæretica, tantum non furens inopinata mariti conuersione, & ne sola parum possit, adhibet aliam feminam, eamque vetulam, eodem spiritu pseudoëuangelico plenam: ibi tum illa biga velut tartaro emissa, qua rogando, qua blandiendo, qua increpando, qua lacrymando, nihil intentatum relinquit, quo salutare consilium disturberet, sed casto conatu; vix expressit vt in alteram lucem profectio prorogaretur. Aduolat ad Collegium senex, reiectoque veteri fermento, epulatur in azymis synceritatis, & veritatis, magno cum suo, tum aliorum itidem Magnatum gaudio.

M E M O R A B I L I S item alterius pugna exitit, cui iam pridem è patriæ hæresis face per nostros extracto, non consanguinei modo grauiter infelli, sed loci etiam Princeps & vxorem, & honorificum ministerium pollicitus, si eiectum virus refoberet; hoc tantum effecere, vt Christi miles huc excurrens animum suum, quem nonnihil labantem senserat, cœlestibus Sacramentorum prædijjs, fulciendum putarit. Nec feminis quidem defuit animus virilis. Ancilla quædam sub hæretici Dominis, per decennium, omnis Catholici ritus expers, non tamen fidei, cum de periculo monita esset à nostro illac forte transeunte, obortis lacrymis sponndit se, quàm primum obsequij tempus expleffet, locum & dominos mutaturam. Quod hæc promisit, id alia eiusdem Sacerdotis hortatu egregiè præstitit, quæ ne religionis iacturam faceret, Comitissæ cui famulabatur, Gyneceum, & matri-

matrimonium quod ab ea honestum offerebatur, cum plebei apud Treuiros Ciuis famulatu commutauit. Commemorare hic possem, quæ noster eodem in itinere à fide dignis accepit, nempe vt aqua baptisterij quodam in pago, quæ ad quadraginta annos integra perdurauerat, ab impio uerbi ministro effusa sit, suffusaque in eius locum alia recens, ne paucos quidem dies, uim suam naturam retinere potuerit: vt item sacrilegus adolescens Deipara statuam per ludibrium è manibus sibi in terram decidere siuerit, addita hac uerborum contumelia; Eia, quid tibi accidit Maria! Itane cadis? cumque ad facinus iterandum sese inflecteret, diuinitus ita multatus sit, vt solo afflictus, erigere se non posset, plaustroque domum reuehendus fuerit. Sed quia sunt aliena, libens omitto. Illud proprium.

SACERDOS quidam huius Collegij, complures iam annos acerrimis doloribus calculi conflictatus, cum in accessione morbi octodecim ipsas horas, frustra tentatis omnibus humanis remedijs, nullam partem quietis, aut leuaminis capere potuisset, tandem hisce uerbis ad cœlestis Medici opem confugit. Sana me Domine, inquit, & sanabor, saluum me fac, & saluus ero. En ad tui nominis honorem (quia scio te delectati officijs nostris humilibus) tribus diebus insequentibus uultu scutellas lauabo. Mirum dictu! vix horæ quadrans abiit, cum grandis in vesica calculus, auctor carnicinæ, moueri cæpit, & hora exacta recessit, omni cruciatu sublato. Non minus salutaris aqua D. Barbaræ Virginis, & Martyris; Erat in scholis nostris adolescens eloquentiæ studiosus, fæda, & periculosa scabie faciem deformatus. Serpebat ea in

T r . . . dies

dies latius, affinis lepræ videbatur, iamque in eo res erat, ut de excludendo scholis nostris misero consilia Præceptor agitaret; at adolescens salubriora nostrorum, externorumque monita secutus, ad templum D. Barbaræ, quod in suburbano habemus, ipso eius Virginis Natali se contulit, rem diuinam audiit, inde ad proximum fontem adiit, aquam D. Barbaræ (sic enim vocant, fama celebratam & sanandis imprimis pustulis efficacem) petijt, lauit faciem, sensit extemplo melius, postridique scabies omnis euauit. Corporum hæc beneficia. Videamus nunc animorum.

V O C A T V S ad ægrum Sacerdos noster, offendit illum lingua, quam malus genius vincam tenebat, grauiter luctantem, nec eluctantem, prodebat vultu Clinicus, varioque corporis motu facile, cum quo sibi negotium foret, monstrabat, digito occulta linguæ vincula, confessionis voluntatem nutu testabatur; denique cum ad peccatorum enumerationem à Patre vrgeretur, hoc vnum potuit. Non possum dicere. Quid faciat noster: Hortatur moribundum, astantesque ad imploranda contra vim dæmonis Sanctorum suffragia, & quoniam instare mors videbatur, quod in extremo illo momento fieri solet, decumbentem à peccatis absoluit. Non tulit dæmon cælestis medicinæ vim. A prandio reuersus Pater reperit ægrum linguæ, & sermonis potentem, audit complurium annorum confessiones repetentem, Deoque laudes prædicantem, qui se ex inimici manibus eripuillet. Excursum aliquoties quaquaversum ad pagos & oppida, relatique fructus animorum vberissimi, illo maxime tempore, quo Sanctissimi Domini nostri Pauli Iubilæum magno mortalium bono publicatum

tum est. Fuit & oppidum, cui lues inguinatia magna partē incolarum depascens salutē attulit. Acciti enim illuc duo è nostris biduano labore plurimos Deo reconciliarunt, & publica vitia, neglectumque sacrorum emendarunt. Dum hæc foris agimus, domesticam inopiam solati sunt Amici.

DOMVS PROBATIONIS.

TRēs vitam hanc cum meliori commutarunt, quos inter primus Georgius Schertlem adolescens Sweuus, qua corporis qua animi forma egregius, qui tirocinij nostri exercitationibus iam sesquianno ritè obitis, maligna feбри correptus paucis post diebus feliciter expiravit. Mirum lanè quale toto Nouitiatus sui tempore, pietatis, modestiæ, ingenuæ verecundiæ, castitatis singularis, obedienciæ, ac tempore morbi patientiæ ad supremam vsque vitæ illius horulam exemplar fuerit. Mirum porrò, cum imminente suprema hora, permissu Superioris vota Societatis sibi emittenda intelligeret, quanto gaudio exultarit, adeo vt morbi dolorumque oblitus, Deum prædicare non desisteret, hisce vocibus, ad stuporem audientium, Benedictus Deus in æternum; Benedictus Patrem, & Filium cum Sancto Spiritu; & Benedictus Deus qui me ad hanc felicem horam perduxit, tandem tranquillè ac placidè æternum victurus (vt piè creditur) cælum inijt. Alter fuit Ernestus Aldringen de cuius religiosis moribus, quoniam in Coloniensi Collegio diè suum obiit, nihil hic attingam: At tertij Reineri Stacij è Giese-

ken oppido Vvestphaliæ oriundi, mirabilis plane vocatio. Is enim Colonia in rei domesticæ adiutorem admissus, dum Treuiros petit, vix itinere vnus diei confecto, in morbum incidit, quo repente ita debilitatus est, vt facultas longius progrediendi non esset; cumque ad domum rusticam diuertisset, nil ibidem cibi potusque vtilis reperit, crescente ergo, iamque omnes artus peruadente morbo, putabat humanitus fieri non posse, vt ad desideratum locum perueniret. Quid faceret? Ad Dei Matrem, cui peculiariter addictus erat, tanquam ad sacram anchoram ardentissimis votis circa medium noctis recurrit. Nec frustra: adest repente instar speciosissimæ matronæ, pio adolescenti, pia mater, magna luce circumamicta, collaudatoque pio incundæ Societatis desiderio, Treuiros tandem ad destinatam metam peruenturum prædicit, ibique ad meliorem vitam migraturum.

Hoc viso recreatus, partim angelo, vt ipse aiebat, impellente, partim duobus viæ comitibus, quos eiusdem quoque propositi socios habebat, adiuuantibus, portum tandem Bethlehemicæ domus, incredibili suo cum gaudio attigit. Vbi cum à Superiore vocato Doctore Medico nihil prætermitteretur, quo refocillari æger, reficique posset, Frustra, inquit ille, ista. Iam enim de vobis hic finienda præmonuit me Dei Parens, eademque breui vna cum filio, & angelis aderit ad immortales me sedes deportatura. Itaque sæpius exomologesi facta, Sacramentisque omnibus ritè munitus, duodecimo post ingressum die, mira suauitate concinens Alleluia, omniumque circumstantium animos, ad grates Deo reddendas, permouens, beatam animam Deo reddidit. *Æmulati sunt deceden-*

cedentium horum gloriam reliqui tirones, ac præclara in solidis virtutibus comparandis, edomandis pravis animi motibus, vexandisque asperiore disciplina corporibus, documenta dedere. Quin & foras se porrexit inflammatum alios iuandi studium.

SvB anni finem immigrauimus in nouum domicilium D. Ioannis Baptistæ, ab adiuncto veteri sacello cognominatum, ipso Natali B. Apostoli Andreæ. Excepit commigrationem nostram læto applausu tota vicinia, congratulata sibi de sacrorum oportunitate in aperta per nos æde Præcursoris, quam ex eo tempore quotidie magna comprecantium frequentia celebrat. Locus ipse vt amænus & amplus, ita remotus ab hominum turbis, ac strepitu, gratam in vrbe solitudinem præstat. Ædificium neque magnificum nec inuentum, sed firmum & commodum, cuiusmodi postulat instituti nostri ratio. Quadrangularis structura, aream in medio subdialem sic ambit, vt facile centum habitatoribus cubicula, partim aquiloni, partim orienti obuersa, præbeat, saluberrimo cælo. Circum hortus est in modum patentissimi campi. Vix triennium exactum est, cum primum area nouæ molitioni, magno ære coëmpta, exinde fabricæ quoque vorago, ingentem vim pecuniarum absumpsit, vt iam summa accesserit ad viginti septem florenorum milia: nec tamen interea tironum numerus imminutus, sed auctus in duplum fuit, & supra, nullique negata Societas candidato, qui modo idoneus videretur, quanquam variè exercita sit paupertas nostra. Sed cum maximè omnium indigi, humanisque destituti videbamus auxilijs, tum in primis sensimus, ac panè manibus tetigi-

Tr 3 mus

mus illius opem supremi Patris, qui adiutor est in opportunitatibus. Idem porro, uti confidimus Parens, perfectum dabit quod reliquum est operis, præsertim in instaurando templo, quam quidem ad rem beneficam manum pollicetur Archiepiscopus noster Lotharius, cuius egregiam erga nos voluntatem tum alias sæpius, tum præcipue nuper experti sumus, quando inter alia dona, deimus nostræ prouentus auxit florenis aureis annis quinquaginta.

C O L L E G I V M M O G V N T I N V M.

QUATUOR ad Societatem admissis, vnus ad feliciorẽ vitam excessit, singulari omnibus relicto religiosæ patientiæ exemplo. Iacobo weimman, nomen erat, qui cum in Societate esset tyro (quippe in ea fuerat annos omnino quatuor, coadiutor temporalis) in virtute tamen veteranus, merita præmia à cœlesti imperatore est consecutus. Reliquis eiusdem beneficio ad pugnandum vires, & valetudo constitit, nec defuit laborum materia, aut fructus. Multorum enituit singularis in tuenda fide constantia. Adolescens domi nobilis variè tentatus à suis, adhibitis etiam peruersorum dogmatum satoribus, ut religionem à nobis acceptam abijceret: Nempe hoc vnum (inquit) vestris conuictijs, & sanis consequimini, ut me reddatis longè constantiorem. Non minus nobili animo ancillæ duæ quadraginta diali ieiunio, panem aridum profanis, & inconcessis epulis quas Mater familias modo palam, modo clam oleribus per-

permistas obtrudebat, prætulere. Fuit qui de Sacerdotis nostri consilio, suscepto triginta millium passuum itinere, fratrem natu minorem è medio hæreticorum eripuit, aluitque pauper pauperem dum aliunde prospectum. Ad Ecclesiam Catholicam, damnatis erroribus, redierunt centum triginta nouem; inter hos vir genere, & litterarum peritia nobilis, qui sic à nobis discessit, vt nihil sibi antiquius fore diceret, quam vt coniugem, familiam, totamque gentem suam in Ecclesiæ castra traduceret.

ADOLESCENS item vigesimum iam annum agens, cum tria hæreticorum Gymnasia exiguo fructu, vt ipse dolens fatebatur, triuisset, & ad nos tandem litterarum gratia venisset, obstinatus nihilominus in Lutherana secta, sensim, vt fit, cum litterario profectu religionem hausit. Verum vbi primam Exomologesin facturum, templum nostrum adit, ecce tibi antiquus serpens non ferens tam operatum sibi bolum eripi, tantum repente terrorem animo adolescentis incussit, vt conuersis retro vestigijs domum redire coactus sit. At non deseruit tyronem suum Christus. Vix horam precibus, & colligendo animo dederat, cum discussa nube redijt serenum; repetit templum, confiteretur; & vt plenior sit de hoste triumphus, haud multo post seniore patrem, suo exemplo ad detestationem eiusdem erroris permotum, in sacro sancta synaxi comitem habuit. Eorum qui crimina sua extremo supplicio luerunt, opportunè, & fructuose curata est salus. Vnus eo die, qui extremus illi vitæ, & lucis fuit, cum potus de more offerretur, bibiturum negauit, velle se sobrium ad Dei tribunal comparere dictitans, & meritissimam sitim

T t 4 ferre,

ferre, quam prorsus immeritam sua causa sustinisset Christus. Alius cū per fatalē viam duceretur, frequentem turbam clara voce hortatus est, lupas & lupanaria fugerent, flagitiorum sibi & suppliciorum causam. Spectata est in hoc genere etiam infirmioris sexus animosa pœnitentia. Femina quædam dolore suo, ob admissa scelera, non modo multorum dolorem excitauit, sed tanto etiam desiderio flagrauit, spectandi ante mortem Christiani sacrificij, vt id contra superiorum annorum consuetudinem, à Magistratu obrinuerit, qua occasione id egit noster & peregit, vt decetius deinceps miseris illis, sacrosancta communio præberetur, instaurato quineriam omnium Sanctorum sacello, quod huic olim fini destinatum, iam dudum informis situs tenebat, & deserta vetustas.

FINIAM de reis, si vnum addidero, in quo vel humanæ opinionis pertinax improbitas, vel magnitudo diuinæ bonitatis ad omnium stuporem sese aperuit. Acceptam olim ab altero iniuriam quidam tam altè in pectus dimiserat, vt ne rum quidem cum morti adiudicatus, vna cum alijs duceretur per tristem illam viam, vlla sibi ratione persuaderi pateretur, vt veniam daret. Iam in conspectu erat feralis trabs. Quid tibi vis, miser obdurata ista mente! nihil ne te terret hoc saltem infamæ patibulum? Nihil. At moueat saltem lociorum exemplum, cohortatio, præces. Tantumdem. Malo, inquit, vel vllum supplicium sustinere, quam iniuriam tam insignem condonare. Hic enim uero noster, ad humilitatis remedium confugiendum ratus, in maxima spectatorum multitudinem, frementium aduersus obstinati hominis per-

peruicacem superbiam; accidit (quod iam ante eius hortatu ceteri suspendiarij frustra fecerant) improbo ad genua, rogat, obsecrat, obtestatur, per quicquid vsquam sacrum est, respiciat tandem se, dum licet, ne mox dum non licebit, frustra velit. Ea demissio impotentem demum hominis elationem fregit, soluitque admantinum pectus. Ergo ritè peccata confessus, dum orationem Dominicam clara voce recitat, verba illa, Dimitte nobis, & sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, tertio repetit, cum illustri significatione integræ reconciliationis.

SUNT & aliæ nonnullæ reconciliationes, non sine fructu à nobis tentatæ. Virginum monasterium ex graui, & perniciofa dissensione, repositū in gratiam cum suo Confessario, sic vt Antistita vltro veniam demisse postularit. Redintegrata coniugum mutua beneuolentia, quorum discordia ad manifestum diuortium spectabat. Duo viri magni non modo veteres simultates, & noxia odia deposuerunt, sed vltro etiam alter alteri debitas pecunias condonarunt. Iam vero Catechismi vrbani, suburbani lætos habuere progressus. Inter ægrotos & moribundos, quibus subinde haud pœnitendam operam dedimus, grandæuus fuit Sacerdos doctrina, & pietate conspicuus, qui cum huc bellicorum tumultuum fugiens, commigrasset, & ab Illustrissimo Principe honorificè habitus fuisset, moriens, nec aliunde quàm ex Collegio nostro, conscientia arbitrum delegit; & pecuniam nobis legauit florenorum fere trecentorum.

FUIT & virgo ex earum genere quæ extra Monasterium cælibes, & in castimoniam votæ Deo deseruiunt, rara in hac sanctitas elucebat, assiduum
precandi

precandi studium, animi demissio tanta, ut cum de omnibus præclarè, & sentiret, & loqueretur, nullum tamen faceret finem se ipsam deprimendi, & infra omnes abijciendi; Multi eam adolescentes coniugem expetebant: at illa propositi pertinax reiecit omnes, quorum aliqui muliebri in pectore animum masculum admirati simul, & æmulati, in varias se religiones abdiderunt. His virtutibus id præmium à Deo tulit, ut nocte, quæ D. Virginis Catharinæ sacrum diem antecedit, feliciter emigrarit, natalem Diuæ tutelaris, ac cognominis (erat enim Catharinæ nomen) celebratura in cælo, id quod ipsa præsensisse visa est, cum triduo ante cælesti pane refecta, eundem se regustaturam diceret Patronæ suæ festo die, nisi is sibi postremus foret. Totum sexennium aduersa conflictata valetudine fuerat, vultu in omni vita pallidulo, at in extrema illa hora, ceteris membris rigescentibus, roseo vultum colore suffusa cernebatur, & velut in iucundum aliquod spectaculum intenta subridere. Testamento nobis reliquit, partim pecuniæ, partim pretiosi ornatus, quod centum daleris æstimeretur.

SCHOLÆ, ac Sodalitia cursum suum tenuerunt: hoc amplius. Supplicatum à Parthenijs pro Hungaria hoc ritu. Processere è templo nostro binis sacram D. Virginis coronam omnes è collo gestantes, præibant vexilla, post quæ proxime Sodales Angelici redimiti fertis, scipionibus peregrinantium in morem armati: Deinceps Parthenij minores; tum personati quatuor & viginti præeunte crucifero, & alijs sex cum Dominicæ Passionis insignibus. Secundum hos, Maiores Sodales, cum conuictoribus, inde Symphoniaci, ad extre-
mum

mum varium agmen eorum, qui se sponte comites addiderant virorum, & mulierum. Ducta per plateas pompa ad suburbanam primum S. Crucis ædem, vbi ritu solenni decantata musicè diuina liturgia: inde per varia suburbij templa, resonantibus passim sacris hymnis, reditum ad Collegium. Ad sacrum templi ornatum, accessere calices duo argentei inaurati, vel pondere, vel opere visendi, quaternæ item casulæ, argenteo textu duæ, tertia rubra ex holoserico, ex Damasceno quarta. Illustrissimus Archiepiscopus Ioannes Swicardus rem Collegij auxit, attributo D. Bartholomæi in Rincavia sacello cum domo peroportuna, & aliquot iugerum vinea, memorandus in paucis Princeps, qui quod alias perrarum Moguntinis Præsulibus, vt Societatis templum, aut Collegium adirent, nunc vsitatum fecit, & sacris crebro non sine lacrymis apud nos audiendis, & palam in sacrario nostro Pœnitentiæ Sacramento obeundo.

MISSIO LOH- RANA.

QVÆ superiore anno tentata fuit Lohrensis oppidi ad fidem Catholicam reductio, ea nunc demum optatum est exitum sortita. Fecit id Ioannis Swichardi religiosissimi Principis Zelus, cuius rogaru cum duo de nostris Sacerdotes missi essent Lohram, Moguntia alter, alter Herbipoli, conuocatis illico Senatoribus, ac Tribuum Præfectis, edicitur, quam ob rem Patres accersiti: itaque pronis auribus eorum dicta accipiant. Inde nostri concionibus ante, & post meridiem publicè
vniuer-

vniuersos, priuatim singulos familiaribus collo-
 quijs adhortari, vrgeri. Sed monita plerique
 ad aures quidem, quod ita facere iubebantur, pau-
 cissimi ad animum admittebant: causabantur ma-
 ximè vulgares, neminem vnum è Senatu esse, qui
 exemplo præiret ad complectendam eam religio-
 nem, quæ vt Catholica, & germana proponeretur,
 si fieret, se haud grauatè secuturos. Abierant iam
 Paschatis & Pentecostes festa, aderat dicatus sa-
 crofanctæ Eucharistiæ dies, cum legati à Principe
 adsunt, alter è Metropolitanis Canonicus, alter
 iurium Doctor. Hi Patribus præsentibus, & quoad
 res, & institutum fertet, adiuuantibus, magno rem
 zelo aggrediuntur. Ac primum Senatores omnes
 iubent in sacram eius diei pompam procedere. Ge-
 stus mos à singulis, in quibus vix pauci id specta-
 culum in vita vidisse meminerant, quippe iam to-
 tos tres, & sexaginta annos intermissum, ac peni-
 tus sepultum. Postridie euocatis vndique totius
 comitatus subditis, nouus satrapa, atque is Catho-
 licus renunciatur, seuerè interdicitur, ne quis ali-
 bi, aliòque ritu infantes, quam Catholico baptizari
 sinat, aut Eucharistiæ mysterium obeat, pecunia-
 ria multa quinum florenorum proposita, qui se-
 cus fecissent. Subinde singuli Senatores ad exa-
 men vocantur, & diserte aut religionem mutare
 iubentur, aut solum. Tres hoc posterius amplexi,
 prius reliqui præoptauerunt. Illi statim Senatu moti,
 nouas sedes circumspicere cæperunt. Idem fere in
 tribubus, tribuumque Magistris examinis euentus,
 & fructus fuit.

IT A Q V E ferijs D. Præcursoris Catholicè con-
 fitendi, & communicandi initium fecerunt, Coa-
 sulum alter, Consulares duo, & ciues alij quinque.

Hos

Hos secuti sensim omnes, per paucis exceptis, qui res suas aliò transtulerunt. Mox in illam velut iam primum ædificatam Ecclesiam Catholici ritus, & cæremoniæ reducuntur, solennes per cœmiterium processiones, funebres pompæ, Indulgentiarum promulgatio, vsus, fructus. Mutæ tot annis campanæ tinnire iussæ, quarum vnâ nemo nisi sexagenario maior vnquam audierat. Erat hoc in templo hospitalis domus, quæ item ex longo situ, & squalore, suo est honori restituta. Hæc omnia sua auctoritate inchoata & perfecta Illustrissimus Præsul præsentis quoque pietate ornare voluit. Ipse in solemnibus supplicatione sacram Eucharistiam derulit, ipse sacrum cecinit concinente aulæ musica vniuersa, ipse neophytis panem cœlestem distribuit, confirmationis sacrum signum impressit, consecrauit instauratum altare, quot diebus, dum adfuit, ex arce in parochialem Ecclesiam, auditurus rem diuinam pedes descendit: Eiusdem iussu, & liberalitate, non modica pecunia collata reparandis templi fenestris, rosarijs, Catechismis, alijsque libellis pijs coëmendis, quibus pietas pridem exul in vulgus reduceretur. Cavit adhæc seuerè, ne quis matrimonium inire sineretur nisi ciuis, neque ciuis quis fieret, nisi in Catholicam iurasset. Quem in vrbe conuersione successum fuisse narrauimus, idem ferè in pagis aliquot vicinis fuit, & separatim Dei beneficio deinceps in alijs.

PORRO eorum omnium summa, qui ad Ecclesiæ gremium ad discessum vsque nostrum redierunt, fuere circiter quingenteni quinquageni, in quibus longe Princeps Principis nostri Illustrissimi germanus frater, ætate iam grandæuus, & ad id
tem-

temporis eius loci cum summa potestate Præfatus, qui ingenue testatus est ad eam religionem amplectendam, à qua hæcenus tanto abhorruisset opere, non parum se nostrorum consuetudine commotum. Inde ad aliam Præfecturam digressurus (in qua iam publico fructu & feruida pietatis exemplo degit) conuocatis ciuibus: Ne dubitare, inquit, viri optimi, in Catholicam, eamque viam regiam ingredi, à qua vos auia Lutheri semita abduxerant. Atque illud mihi credatis velim, nihil me suadere vobis, quod non matura deliberatione pensatum ipse sequi decreuerim. Proximus ab hoc noster hospes, & Principis Celerarius, homo annorum septuaginta, tantum nobis lætitiæ attulit abiecto Luthero, quanto difficilior ante pugna fuit, prorsus vt hebdomadarum aliquot noctes præ animi ægritudine insomnes duceret, neque cibum nauseante magis ingenio, quam stomacho, lætus vnquam caperet. Verum vbi semel suauis iugo collum subiecerat, ita dictitabat, minimè se iam amplius humana iudicia pertimescere, vtique in re, qua Diuinam Religionem attingeret. Et primus ille bono omine, de manu Archiepiscopi Sacramentum Chrismatis accepit.

C O L L E G I V M
H E R B I P O L E N S E .

ABSTVLIT hoc anno mors duos, restituit triplum Deus; ex ijs qui diem suum obiere vnus fuit P. Antonius Hagen patria Treuirensis annos natus sexaginta duos, ex quibus in Societa-

te duos egerat, & quadraginta, grammaticæ, græcarumque litterarum ad plures annos Professor; sed anno septuagesimo quarto supra millesimum quingentesimum mente captus, recludi ob insaniam debuit, vbi cum post plures annos posito furore, mansuefactus esset, emissus tandem fuit, & in culinæ muneribus tranquillè admodum, & prompte obeundis coco seruij; mentis tamen linguæque vsu quoad vixit priuatus, quibus vitæ humanæ miserijs morte tandè pridie Kalendas Februarij fuit liberatus. Alter quem dolenter admodum amisimus fuit P. Melchior Toxita Colonienfis, vir optimi exempli, rara prudentia, singulari modestia, magno animorum zelo, laborum peramans, instituti vero sui amantissimus, regularumque, & ordinationum obseruantissimus, & propugnator acerrimus, cuius multis in rebus, muneribusque Societati ptobata, & spectata virtus. Fuit enim, & Philosophiæ, & priuatæ Theologiæ apud Serenissimū Ferdinandum Coadiutorē Coloniensem Professor, Fuldensis Collegij Rector, Missionis Halberstadianæ, & Vvesalianæ Superior, summis in templis concionator, Prouincialis socius, studiorum Præfectus. Hunc postquam capitis vertigo septimanis compluribus exercuisset, catharrus tandem vehementior suffocauit, vltimo Decembris, cum ex quinquaginta vitæ suæ annis in Societate traduxisset tres & triginta; Excessit perinde vt i vixerat pie, & placide.

PROXIMVS morti fuit alius quidam è Sacerdotibus nostris, peste, quam foris apud infirmum contraxerat, correptus, cumque ingrauescente in dies morbo, voce etiam deperdita, ad extrema venisse putaretur, simul ac oleo sacro delibutus est,
melius

melius habere cœpit. Spiritualibus commentationibus domi exerciti variorum ordinum religiosi, alijque. Ab Hæresi ad Catholicam Ecclesiam partim domi, partim foris nostrorum opera traducti, trecenti quinquaginta duo. Eorum qui toto anno sacram apud nos synaxin adierunt, numerus initus fuit capitum vnde viginti millium quadringentorum, sexaginta, & aliquanto plurium. Confitentium multitudo longè maior, quæ superiorum etiam annorum frequentiam superavit. Scholæ, quæ ob pestem periclitabantur, nostra constantia, nullâ classis vllius intermissa lectione, steterunt: florent ea insigni, & numerosa iuuentute. Fuit è pueris quidam, qui vt nuptias, ad quas libitandum esse domi audierat, defugeret, Præceptorem adiit enixè rogans, ne venturum pro venia obtinenda patrem familias audiret, neue petitioni eius annueret; quo impetrato lætus, toto nuptiarum tempore primus & vltimus in gymnasio fuit. Neque vero domi etiam vllis inuirationibus, & vexationibus ad chœreas ducendas potuit adduci.

SENE X quidam opulentus, cum videre se mortuo, bona sua non ad eum, quæ ipse cupiebat, hæredem ventura, in grauissimam ægri tudinem animi, & melancholiam inciderat, qua totum iam biennium torquebatur, ita vt noctes vel insomnes, vel turbulentis somnijs inquietas duceret, templisque & publico abstineret, cui malo vt remedium inueniret, tum alios, tum Iudæum etiam quendam consuluerat, à quo præbiteras sibi portiones aliquot iam exhauferat sed frustra. Hunc Sacerdos noster, veram morbi causam ab alijs edoctus, adiit, & post varios de præsentis te sermones, tandem videri sibi ait, morbum hunc non corpo-

ris esse, sed animi, quem si syncerè aperiat, expeditam promittit curationem, qua adhibita non opus fore deinceps vllis vel sumptibus, vel Medicis. Animatus ille, & verborum suauitate, & promissorum fiducia, mox plagam animo inflictam, causamque ordine recenset, factaque exomologesi respirare omnio visus est, vultuque lato Sacerdotem nostrum comitatus ad templum, gratijs prolixè actis, remedia quæ contra immodicum illum diuitiarum affectum dabantur, & auidè amplexus est, & obseruaturum se deinceps recepit.

VIR quidam rusticanus, cum inter pocula à compotore fraudis cuiusdam argueretur, Si quid tale admisi, ait, Diabolus me auferat; huic deinde cum vesperi domi suæ cum liberis sederet, appareret ignoti vultus homo, & vt se sequatur imperat, Territus ea voce rusticus; Quis enim tu es, inquit, qui hoc noctis in domum meam te penetrasti? Is sum respondet ille, cui te deuouisti, me actutum sequere; Ego vero refert rusticus, te non sequar. Deus, cuius nitor fiducia, tua me potestate eripiet, itaque signo crucis, diuinique nominis inuocatione, tum quidem hostis fugatus abcessit, sed proximè sequenti nocte reuersus cum duobus comitibus qui feminarum speciem referabant, decumbentem in lecto & vigilantem, denuo vehementius etiã iniectis manibus, ad sequendum vrgerè cœpit; sed cum ille validis clamoribus Deum inelamaret, diaboloque contradiceret, relictus tandem fuit, cura tamen, metuque æstuans, ne grauius quippiam sibi eueniret; orta igitur luce, consilij causa, parochum suum adiit, qui hominem ad nos cum literis misit; nos à noxis expiatum, & Eucharistia sacra refectum, sacrataque Agni cera mun-

V V nitum;

nitum, ad suos tranquillum, & spei plenum remissimus, neque sinistre aliquid interea de illo accepimus.

C O L L E G I V M
S P I R E N S E.

ET I A M hoc anno ex huius agri cultoribus, unum magnus ille Pater familias, ad accipienda sudorum præmia in cælum euocauit. Domesticonum laborum adiutor is fuit, Ioannes Dummerlein, patria Fuldenfis, qui post exactos in vita annos quadraginta sex, in Societate sex & viginti, ad decursæ diei vesperam, quæ sitû in foci cineribus, & ollarû fuligine felicitatis denariû, cõstans laborator inuenit. Reliquorû collegarû studia, vocatis in laborû, ac mortificationum contentionem Patribus Tertianis, domi, forisque minimè vulgares tulere fructus. Capita eorum qui Ecclesiæ Catholicæ accesserunt, censa sunt ducenta sexaginta nouem: in quibus homines tres fuere nobili genere, alius I. V. Doctor, & Imperialis Cameræ Advocatus. Memorabilis fuit conuersio in reliquis Matronæ nobilis, quæ vt curiose, priusquam se dederet, religionis nostræ veritatem discussit, ita post fortissimè in magna nobilium cognatorum frequentia defendit, Prædicantibus etiam ad certamen vocatis, omnemque mouit lapidem, vt quamplurimos è gente sua, ad Christi castra pertraheret. Et cessit res pro voto in nobili puella, quam cum huius Magistræ pio astu, per speciem recreandi animi à matre abductam, Lutheroque ademptam increparent propinqui, dicerentque nullum vnquam

quam sui sanguinis, Catholicum hominem fuisse; Imò vero, inquit illa, Quorum excitata olim ad summam adem Spirensis monumenta nuper vidi, Sifridi Antistitis, & aliorum Canonicorum generis nostri, illos, ego existimo antiquæ Catholicæ fidei homines, non novitiæ Lutheranæ sententiæ fuisse. Ad hæc illi scilicet, tacuerunt.

A D O L E S C E N T V L I. cuiusdam in errore obstinati ad Catholicos accessio hoc habuit memorabile, quod cum nullis cohortationibus flecti posset ad recte sentiendum, ægreque ab eo impetraretur, ut D. Virginis rosarium, vna cum nostro Sacerdote, cui in ignoto itinere ductor datus erat, recitaret, vbi primam oratiuncularum decadem precando percurrit, subito, velle se fieri Catholicum, exclamat: idque cum susceptorum iam conciliorum pœnitens aliò respectaret, iterum accidit, donec fidem palam professus, & Sacramentis Catholicis confirmatus, constantiam præstitit in promisso. Exercitijs spiritualibus ex culti tres de quadraginta. In quibus multi fuere Parochi, & ludorum liberalium moderatores, imò & viri generis nobilitate, & officijs apud hæreticos gestis insignes; Horum plerisque ipsa exercitia, ut fit, plus in progressu voluptatis, & veri sensus habere visa sunt, quam nondum inchoata trepidationis attulerant; adeo ut repertus sit vit Mercator, & prudens, qui ex interno gustu, quem abundè senserat, reconditam exercitiorum vim æstimans, cum ex Collegio rediturus esset in patriam, Reuerendo P. Rectori ad pedes sese abiecit, cum infinita gratiarum actione, quod se opportuno, & inexpectato consilio in eum locum seduxisset, vbi de rebus tam salutaribus, & tam pa-

rum etiam in piorum hominum vulgus notis doctus esset. Se quidem tam salubrium præceptorum in perpetuum memorem futurum.

Ex perpetua huius Collegij consuetudine, ad portam excubavit vnus ferè de nostris, qui corpori alendo stipem petentibus, vltro etiam aliquid adderet valiturum ad animæ recreationem. Capi sunt hac esca nonnulli, & docti patrimonij lino pes agnoscere, & frui, quas ignorabant. Alijs præterea multis pauperibus per urbem sparsis, & in ijs claro etiam sanguine hominibus, conquisita à Nostris per diuitum domos elemosynæ, pannus etiam distributus in vestes. Ab his itum ad eos, qui Magistratum exclusi imperio vrbe, in agris suburbanis & vijs publicis vitam trahebant. Vbi præter alia solatia ijs præstita, nonnullorum confessiones publicè sub dio auditæ. Scholarum nostrarum labor Præceptoribus, & discipulis in consueto fuit. Multi qua ingenium, aut prudentia occasionem dederunt, monendo, precandoque alios, siue ab hæresi, siue à peccatorum consuetudine laborarent abducere, non inani, plerumque, successu. Vir quidam habitabat inter hæreticos, ingenio ad maleosorum mores nondum deprauato. Is filij, quem habebat, ad frugem perducendi admodum sollicitus, erudiendum eum nostris Præceptoribus tradidit. Tum confestim duo loci illius Prædicantes, rem ad Euangelij sui detrimentum pertinere rati, impulere Magistratum, vt reuocatum ex nostris scholis adolescentem, sicuti sibi ad certum diem à parente mandarent, ni pareat, aut centum florenorum multam, aut triginta dierum carcerem pœnam statuerent, aliam rationem nullam relinquerent. Ibi, cum moestus Pa-

Parens & suam, & filij vicem dolet, ecce tibi turbatoribus illis repentina morte sublatis, & adolescenti filio in scholis nostris quies redditur. Affine est quod subiungam, non id quidem natum ex labore nostro, sed dignum quod conseruetur memoriae posterorum.

PRÆDICANS quidam Calvinista in vicinia, dum repetitis crebro concionibus Calvinianam perfidiam in pago Meckesheim, antiqua veritate subnixam magnis vocibus ingeminaret, eiusque rei testem inuocaret Deum, cuius sibi iram imprecabatur, & præsentem pœnam, si falleret; subito blasphemus tota concione inspectante, in ipso suggestu corruit, magnumque malitiosæ temeritatis supplicium luit. Proxima studiorum instauratione, cum B. Martini liberalitas in theatro laudanda præberetur, erat inter spectatores vir honoratus, sed sententiæ Swinckfeldianæ; is cum & argumentum scenæ probasset, & actorum recreatus esset industria, induxit in animum petere, quatuor discipulorum nostrorum nomina sibi descripta dari, quibus certam in posterum per hebdomadas eleemosynam daret. Atque hæc pauca de scholis. Numerus eorum, qui confessionis, & Eucharistiæ Sacramenta, nostris ea ministrantibus obiere, iniri nullo modo potuit. Mulierem quandam concionatoris vox ita mutauit, vt carnes quas die, quo non debebat, in culinam coquendas dederat, dimissa concione, statim regressa domum, ablatas ex culina in triclinium inferri venterit, cibis legitimis ad familiæ vsum substitutis.

Dvo iamdudum vitam suis sibi manibus eripere parabant, imò alter, cum ferrum ad iugulum bis admotum non satis fortiter impressisset, grauiissi-

mo præcipitio se ipse desperabundus attriuerat. Vtrique vita & suavis, & secunda facta est consilio, operaque nostrorum. Alius fuit qui cum calamitatibus quibusdam, quibuscum aliquamdiu iam conflictabatur, languidius obstisteret, leuadiami causa in vicinum rus sese contulit. Ibi refundentibus sese in pectus veterum molestiarum cogitationibus, eo denique processit infelix, ut sese in mali Dæmonis potestate, mancipioque futurum promitteret; cum eo tamen, ut decimo demum post anno in corporis, animique possessionem auidissimus Dæmon veniret. Vix hæc animo erat verbisque concepta deuotio, cū repente circa damnabile illū salutis suæ Proditorē, omnibus atrocū horrore intremens, tanto ventorum turbine, & aër agitari, & terra quati cæpta, ut euulsā ininis radicibus ingentem nucē, ad quam stabat, in caput suū existimaret impelli. Tum vero genitum ex hoc tanto periculo metu, vicinorum obuijs rem omnem indicauit, qui cum illam à dæmonibus infessum haud dubie iudicarent, habendum in arcto hominem & sub cura censuerunt, dum opportunum tantis malis auxilium aliunde quæreretur. Ventum nimirum est ad nostros, ex quibus Sacerdos quidam, parata apud Catholicos talibus morbis remedia, agro hominis animo cum capite adhibere, ille (quod eum postea ipsum alij narrentem audiuerunt) quia in eluendis per confessionem animæ maculis non sincerè versabatur, non tantum terroribus illis liberatus non est, sed etiam spectrorum ludibrijs cœpit agitari. Vbi autem malis incrementibus coactus, alteri cuidam Sacerdoti de nostris fideliter aperuit, & ex Christianis legibus vitam agere doctus in posterum non pericu-

sa modo, sed molestæ etiam periculorum cogitationes ex eius animo prorsus omnes abierunt.

PRÆTEREA diuersis ædibus, quas spectrorum ludificationes admodum reddebant infestas, precibus, sacrisque nostrorum carminibus desiderata securitas reddita est. Dissidentium quorundam conciliationes admiratione habuerunt; Exemplum sit hoc vnum de multis. Grauis fuit cuidam cum alio imprudenter suscepta contentio, quæ quia diuersas familias in litis societatem trahebat, magnum multis periculum creatura videbatur. Quare principia ipse eius auctor opprimenda ratus, primum ab aduersario offensi veniam animi petijt; quam cum non impetrasset ab homine, recenti adhuc iracundia, & secuti ex ea morbi caloribus feruido, præcipuos de Repub. intercessores, & deprecatores adhibuit, nullo tunc etiam prospero speratoque successu; rem denique effectam dedit vnus ex nostris, qui singulos priuatim ante expugnatos eo denique perpulit, vt datis mutuo amicitiae dextris, nec sine testibus, in firmam concordiam componerentur, addito etiam hoc pietatis auctario, se summam templi aram bysso conuestituros: quod factum, & magnam nobis hominum beneuolentiam conciliauit, & amicorum plerosque ad mutuas gratulationes excitauit.

MAIOR templis ornatus accessit à Catechismis, Sodalitatibus, Supplicationibus. Catechismus perinde atque debuit, vna cum nostris vniuersam Prouinciam est peruagatus, & in aliquot templa recenter inductus. Quæ res quibusdam Parochis, ab nostrorum commendatione tantæ curæ fuit, vt magnam, suo ære, rosariorum vim coëmerent distribuendam in pueros. Sodalitates nonnullæ re-

stituta, quæ ab ipsis insanientis Lutheri principijs, & bello rusticano non fuerunt vsitata. Alia formata legibus, ad nostra hæc tempora magis temperatis. In ijs D. Virginis vna fuit; altera S. Marcelli Papæ & Martyris, quam, impetrata ab ipsa vrbe Roma eam instituendi facultate, initio superioris seculi natam, & post annos deinde viginti tres furore rusticorum oppressam, ex ipsis quali obliuionis cineribus hoc denique anno erimus, & ad veterem cultum reuocauimus, omni Sodalitatis instrumento, legibusque renouatis, & in nouum codicem relatis. Præter crebras supplicationes, quas aut concessi à sanctissimo D.N. Paulo V. Iubilæi accessione, aut ad auertenda Christianis regionibus Turcarum arma, Reuerendissimi Principis voluntate institutas habuimus, alias etiam veteres in vsum reuocauimus, vnam præsertim loco valde celebri, Diuorum statuis, & sacris reliquijs per pópam, ferculaque illatis, magna voluntate, atque ornatu puerorum, atque puellarum. Sitè Vrbanus alicubi ab iniuria vindicatus, operaque data, vt eius Sodalibus pietas, non compositio cordi esset. Aliorum etiam ordinum siue Monasterijs, siue personis consultum iuimus pro virili. Subuentum item multis, qui ex pagis non Catholicis nos adierunt, & partim consentibus aures data, partim hæreticæ opiniones ademptæ, partim Cacodæmonum terror excussus.

VIR quidam sub Palatini ditione nunquam ante talium periculorum suspectus, dum Caluianæ interest concioni, de repente animo turbari, & pro insano gerere sese, & facere omnia cepit. Et quia cum tempore crescebant argumenta manifesti aut furoris, aut Dæmonis hominem occupantis,

gantis, in manicas ferreas impacto misero, propinqui & Heydelbergæ, & per vicina loca à Medicinæ Doctoribus, & scilicet à duobus patriæ suæ Prædicantibus opem, salutemque poscebant. Ibi maior & annosior Præconum rem non esse suarum virium fateri: minor (Diaconum Calviniani vocant) rei ignoratione animosior, & calidiore Caluini spiritu excitatus, omisso euangelij auxilio, crebris verberibus miserum contundere, & ad eiusdem caritatis opera vxorem, famulosque in maritum herumque suum excitare. Interea vincetus illè in catenis furere, & non vociferationibus tantum omnia implere, sed fenestras etiam excutere, scamna conuellere, semet lacerare, & tumultu cuncta miscere. Tum amici grauissimo miseriarum sensu stimulati, cõmuni consensu, Prædicantes adeunt, rogantque, vt quando ipsi mortalium infelicissimo salutem restituere non possent, externa remedia quærere, sibi cum bona ipsorum venia liceret. Quam cum inuitissimi Præcones, vllò excusabili prætextu, negare hominibus afflictis non possent; illi statim vicinorum Catholicorum admonitu, vltimum refugium habuerunt ad nos.

MISSI sunt duo Sacerdotes in Dilheim (pagus is est Diœceseos Vvormatiensis) ad vltima confinia scilicet diuersarum Prouinciarum. Quò postquam intellectum est nostros peruenisse, animosus ille Caluini diaconus hominem, qui cam vltimam noctem inquietissimam habuerat, verberibus contusum, cum hoc honore verborum ab se dimittit: Abi, inquit, sceleratissime, in malam crucem, & quæ potes, furori tuo fomenta quære. certus sum quam hinc insaniam tecum asportas, cum eadem te ad nos reuersurum. Amicorum ve-

ro quatuor viri validi vincum cum, & silentio (vt moniti erant) in currum impositum ad nostros pertraxerunt. Vbi simul omnes in templum ingressi, litanias Catholico more recitarunt, etiam Calvinianis comprecantibus. Ibi, dum nostrorum alter sacrum faceret, alter cum vincito illo colloqui cepit, & ante omnia animæ morbis medicinam facere, idque in templi sacrario. Ex quo deinde ad sacratissimæ hostiæ elevationem in templum inductus, & illi, & alteri etiam sacro cum modestia interfuit. Tum deinde, cum exorcismis quibusdam adhibitis, neque vlla insidentis hominem Dæmonis vestigia deprehenderentur, & ille pro sanæ satis constanter loqueretur, noster non mussitantibus tantum, sed trepidantibus ijs etiam qui aderant, vinculis omnibus eum exiit, & amicis in hospitium dimissis, secum in prandio apud Parochum retinuit; vbi ille, perinde atque sanum facere consuetudo est, & locutus & pransus est. A prandio ipse ad Amicorum domum nostros deduxit, & cum gaudio, atque admiratione ab ijs acceptus, quod multis noctibus se quereretur non dormiisse, ad lectum, nostrorum suasu, abiit. Qui cum amicos monuissent, vt si quid etiam insanie reliquum deprehenderent, curriculo sese facerent certiores; in vicinum pagum Spirensen sunt regressi cum ingenti omnium gratulatione, labores nostros commendantium, & festinato gaudio iridentium securam Prædicantium indignationem. Neque aliter res euenit. Prædicantes enim, vbi hominem, qui pro furioso, aut energumeno in vinculis abductus fuerat, manibus solutum, & mentis compotem reuersum ad suos viderunt; non tulere ignominiam, & manifesta hominum mutura,

mura. Vtque aliquam dolori suo medicinam facerent, iamque enascentem in quorundam animis iustam ex eo factæ Catholicæ religionis æstimationem, aliqua saltem ex parte detererent; publicè suos reprehenderunt, quod opem ab ijs hominibus quæsiissent, qui in huiusmodi curationum conatu, ipsorummet dæmonum opera vterentur. Sed quid facias hominibus, quorum ea ingenij peruersitas est, vt neque ipsi velint, aut possint mortalibus benefacere, neque ab alijs benefieri æquo animo patiantur.

HABITABAT alius inter hæreticos annum quintum & vigesimum, omni Sacramentorum vsu carens, iamque magna morborum vi fractus, nihil magis, quam Catholici Sacerdotis copiam desiderarat, sed obstabat pio desiderio tum locus ipse Orthodoxis clausus, tum vero cum vniuersa familia coniux Lutherana. Ergo in summa difficultate consilium ab arte, ingenioque petendum ratus, literas moriente iam manu (Germanicè exaratas) ad Collegij nostri Rectorem dat in hæc verba: Peto atque obtestor ego indignus, miser, & afflictus peccator, vt tua Reuerentia aliquem ex Patribus ad me miserum peccatorem mittere dignetur, qui in magno & graui saxo à misera mea anima amoliendo me adiuuet. Hoc ego te per IESV Christi nomen, per extremum Iudicij diem, per sanctissimum, roseumque sanguinem IESV Christi amantissimi Domini nostri, rogo, precorque, vt Reuerenda tua pietas miseram meam animam respiciat; ego hisce extremis meis periculis clamo de profundis calamitatum mearum ad Reuerentiam tuam, cupiens hoc etiam in loco IESV Christi gratia esse particeps. Rogo per Deum, vt venerabilis

Eu-

Eucharistiæ, & extremæ vnctionis Sacramenta ad me huc perferenda cures, vnicam spem mihi misero peccatori in extremis hisce periculis, &c.

H A S litteras priuigno suo, homini minimè Catholico, tradit Spiram deferendas. Litteris lectis P. Rector, commiseratione tactus, eas preces negligendas non esse existimauit. Ergo mora, tanquàm ad medicamenta comparanda, interiecta, litterarum latorem cibo reficit, intereaque vnum de nostris peregrino in habitu, omnia alia præferre iussit, cum eodem illo ad agrum misit, qui suspensam de collo honesta in capsula sacrosanctam Eucharistiam, inter alias medicamentarias pyxides secum gestans, ad agrum penetravit, eumque hæsitantem primum, & vel verum apothecarium (Noster enim dissimulandæ rei gratia, & de ipso morbo sermonem instituebat primum, & medicos etiam quosdam bolos degustandos languenti offerebat) vel Prædicantem aliquem pro lesuita tali in habitu, domesticorum fraude adductum ad sese existimantem; liberatum eo metu, & intempesta nocte à peccatis omnibus absolutum, celesti epulo refecit, & salubri consilio ad supremum illud iter instruxit. Et vero, cum colloquia audaciam fecissent, ipsam etiam vxorem ad nonnullum Catholicæ religionis amorem excitauit, reque feliciter gesta domum redijt; æger paullo post ad superos abiit, magna constantiæ laude; quod tanto tempore multis pro religione certaminibus, cum varia Prædicantium turba susceptis victor, neque ipse vlla opum, aut honorum, quæ pro conditione sæpè offerebantur, spe ad perfidiam inflecti sese passus est; & vxorem suam multis annis per varias occupationes ab hæreticorum templis, &

& Sacramentis, auerit. Hisce, alijsque officijs fit, vt in dies experiamur maiorem beneuolentiam, non Prouincialium tantum, sed vicinorum etiam populorum in nos. Templi supellex aucta nouo argenteo calice inaurato, torque aureo egregij pōderis, operisque. Accessere duo propetasmata in vestitum summæ aræ. In alios vsus floreni fere quadringenti.

E X C U R S I O VVORMATIENSIS.

PLVRIMVM, & fructus in præsens, & spei in posterum tulit excursio Vvormatiensis. Episcopatus per partes est lustrari cœptus à nostris: in urbem ipsam quater hoc anno, per ipsam præsertim noui Iubilæi occasionē, Reuerendissimi Principis inuitatu profecti, pleraque Societatis munia diligenter, & diuersis in templis obierunt. In ipso Cathedrali, Principe etiam, eiusque comitatu præsentibus, magnus confitentium numerus auditus, & ijs sacrum Christi corpus à nostris præbitū est. Hæreticis, qui ex vicinia rebus nostris interesse voluerunt, aut hoc rerū nostrarū successu tabescensibus, liuor vehementer est auctus; aut labores nostros palā admordere ausis, dentes egregiè repressi non sine dolore, & cicatricibus, mansuris ad terrorem cornicum ceterarum. Clerus, & Parochi non tantum ad officium sunt Sacramentorum vsu excitari, sed in sacris etiam conuentibus & synodis, latina oratione bis instructi, tanta Principis voluntate, vt (quod ab hominū memoria factum non erat) sacro cœtui præsidere semel ipse voluerit. Catechif-

chismi alias instituti vnus, valde ferbuit, mense præsertim Decembri, quando inductis ad recubantis Christi præsepe, celebrati, lætitiæque augendæ cantilenis, canendi, gaudendique finis nullus fuit, omnis generis hominibus ad spectaculum cõfluentibus; pueris maximè & puellis, quæ curis eleganter, & pretiosè etiam, vbi copia fuit, intructis, quas domo secum, pro antiquo more Germaniæ in templum adferebant, dies festos multo fecere festiuiores: licet non deessent ex hæreticorum stabulis boues, & asini, qui præsepe Domini sui non agnoscerent, sed cornibus, calcibusque etiam incurrerent in Iosephum.

SUPPLICATIONES ad Diuorum templa multæ & crebræ sunt institutæ, binæ præsertim, quibus Princeps ipse, magno aliorum exemplo interfuit, & quarum vtraque aliquid habuit notæ commendationis. In altera enim vir primarius, excitata ad ædium suarum fores ara, Musicisque precio conductis, ipse etiam in venerabilis Sacramenti delatu, & voce, & fidibus ita cecinit, vt Davidis exemplum repræsentare spectatoribus videretur. Altera longum ordinem habuit elegantium angelico habitu puerorum, qui Dominicæ insignia Passionis in supplicationem inferebant; viginti duorum annorum adolescente eodem habitu, præ altam ligneam crucem toti agmini præferente, argumento susceptæ religionis Catholicæ, quam tribulibus infrementibus, tum primum oportune susceperat. Monasteria etiam huius vrbis sunt lustrata à nostris, sacrarum præsertim virginû, quæ exhortationibus ante excitatæ, cõfiteri etiam nostris in animum induxerunt, idque valde ex voluntate Reuerendissimi Principis. lacebat ad quatuor
fere

fere millia passuum ab vrbe, vir quidam cæcus, annum ætatis agens centesimum vñdecimum. Is, in tantis, & suis, & nostrorum temporum tenebris, Catholicæ fidei lumen animo receptum tuebatur, & emendicata stipe tam effæto corpori alimenta conquirebat. Ad hunc profectus noster de vniuersæ vitæ peccatis confitentem audiuit, & simul largam illi eleemosynam ab aliorum liberalitate attulit, ne corpori malè esset, quando eius animam interioribus Deus delitijs refecisset. Hæc talia nostrorum studia variè sunt accepta à VVormatiensibus: Catholicis ita placuerunt, vt certis in sedibus Societatem apud se retinere, votis omnibus exoptarent. Lutheri vero Caluinique sectatoribus, multum est per ea trepidationis allatum; adeo, vt publicæ ab eorum Ministris preces pro concionibus esse dicantur indictæ, ad nostrorum conatus scilicet auertendos, ne Papistica, vt loquebantur, religio, pristinæ vnquam dignitati redderetur. Sed Dei immortalis arbitrium erit, vtrorum vota ad aliorum salutem exaudiat.

COLLEGIUM FVLDENSE.

CONCIO stata, assiduitate Reuerendissimi Fundatoris, ipsiusque comitiua, celebris ac frequens. Aliò quoque hoc auxiliij genere translatus fructus, vbi hinc supplementa rogata sunt. Sæpè lustrati carceres, & nosocomia; nec elephantiaci deserti, qui duobus seorsim commorantur domicilijs. Feminis ad S. Catharinæ à fundamentis noua domus, impensis Reuerendissimi
Prin-

Principis, adnitente Sacerdote nostro, opportuno situ, ad amnem Fuldam extructa, vtrisque Eleemosyna frequens procurata. Auctus quoque grex Catholicus hinc, centum quinquaginta neophytorum accessione. Venerabilis Sacramenti processio splendore, magnificentia, ornatu, ordine, pietate superiorum annorum memoriam longe superauit. Fuerunt quibus aqua piacularis remedio fuit, ac saluti, languentibus corpore, ægris à mente; quibus item detractæ pellicis quibus subito casu percussis in tempore subuentum diuinis Sacramentorum adiumentis. Vir erat ætate iam deuexa, septuagenario maior, cetera Catholicus, verum quod à parentibus, Anabaptistarum colluione infectis, aliquando inaudisset ea, quæ suspicionem vix ambiguam facerent, an puer in Christo renatus fuisset, in graui mentis æstu, nostri Patris vsus consilio, quod tali in re dari solet, simul conditione media Baptismum accepit, tranquillam mentem recepit. Scholæ huius Collegij, qua pietate, qua studiorum alacritate commendare pergunt, qui in seminario aluntur Pontificio, spemque luculentam præbent optulandi patriæ.

T A B I F I C A L V E S, pueris infesta hoc anno seminarium peruaserat, & duos è grege Nobilium corripuit; horum alter Reuerendissimi, ac Illustrissimi Treuirenensis Electoris Nepos, insitam à prima pueritia pietatem, supremis admotus, exeruit, dum Psalmum quinquagesimum iterum, iterumque sibi ingeminari voluit, & sub versum illud reperitum (Tibi soli peccavi) placide spiritum exhalauit. Eius funus præter studiosam iuuentutem, profecuti sunt primariæ Ecclesiæ cœnobitæ, tum

Aulæ

Aulæ nobilitas. Viget floretque Sodalitium Dei-
paræ, si vnquam alias, frequentia, potissimum eo-
rum qui ordine, doctrina, statu, numerantur in
ciuitate principes, quibus modestè, pieque, raro
exemplo præfuit hoc anno, vnus è Nobilibus
ædis summæ Sacerdos. Nuper placando numi-
ni, pestilentiaque auertendæ, erat decreta à So-
dalibus Litania ad D. Virginis montem, nubi-
lo licet cælo, & ruentibus pluuijs, ventisque:
Aulæ Præfectus, illicò vt fit certior, se turmæ
supplicantium immiscet: ipse Reuerendissimus
quo fructum quoque reportet, & stipem extra-
ordinariam erogauit, & priuatim in aula vna
cum Sacerdote nostro litanias recitauit. Reue-
rendissimus Fundator complectitur Societatem
benevolentia, qua solet. Festis, Dominicisque die-
bus, in templo nostro assiduus est in sacro, con-
cionibusque audiendis; & beneficentiæ suæ in nos
hoc anno extare voluit argumentum, quod pro-
ferendo horti pomario, domo coëmpta, & attri-
buita de publico area, dimidio amplius ferè hor-
rum Collegij laxauit.

MISSIO HAMEL BURGENSIS:

HAMELBURGVM, & spe cæptis optatum
finem imponendi, & Reuerendissimi Prin-
cipis summa voluntate, id expetentis ostensa, in
æstatem vsque seram nostros detinuit. Et mole-
stijs licet non paucis vndique obiectis, cordi ta-
men Deo fuisse Societatis operam, multis est ar-
gumentis comprobatum. Nam & recens conuer-
X x forum

forum animi præclare roborati, & vel inuito Satana, Societatis desiderium apud ciues auctum, & ex eius tractus gente, quadringenti plus minus Tartari faucibus erepti, in lucem veræ fidei emerferunt. Nobilis Prætor oppidi, cum vxore, & plerisque ordinis Senatorij viris, in auita sacrorum iura concesserunt. Toparcha insigni apud Principem & auctoritate, & gratia, conflictatus extremo morbo, Nostorum & assidua caritate, & officiorum frequentia delinitus, quod humana arte nulla incolumi persuaderi poterat, Sacerdoti nostro priusquam emigraret, vniuersæ vitæ noxas aperuit. Submissus & Parocho auxiliator, è seminarij disciplina, egregijs dotibus adolescens, probè ad munus id sustinendum, à nostris institutus. Hic cum primam Deo hostiam illic inter Neophytos libaret; mirum dictu, quanto omnium ordinum, & obseruantia, & fauore nostris assistentibus, ea cerimonia excepta fit. Secutus & alter Sacerdos è disciplina seminarij, qui Eherthalensem pagum, repugnante licet Nobilitate, ea moderatione, & Christianæ virtutis exemplo erudijt, vt cum valuis templi oclusis, in cœmeterio primum verba faceret, inde in profano templo vix tuto diceret, omnes denique sub Christi iugum deuinctos & morigeros Ecclesiæ mari lucrifecerit. Porro Paschali opera nostri perfuncti, pagis quoque plerisque circumlustratis, reliquijs vbi licuit, in horreum Domini collectis, voluere ad D. Marci festum litaniarum obsoletam renouare memoriam, quo ciuitatem quàm pridem desuetam, pulchritudine exempli ad ea quæ ferijs Rogationum, & corporis Christi festo gerenda imminebant, alacriorem haberent. Quod certè, Deo faciente, ex eorum voto

voto cecidit.

V E T V S extra oppidum Ecclesia visitur Alstad appellata, sitaque inter Salecam arcem, & amnem Salam: Hanc multis annis desertam, nostri quatuor instruxerant altaribus, omniaque quæ essent supplicationi peragenda, maturè adornarant. Conuenere circa septimam in Oppidum, pagi nouem cum vexillis, & festiuo cantu ad Parochiam, vbi eos incolæ cum Clero præstolabantur. Tum vexillis binis, & binis præeuntibus, & prælatis crucifixis, iuuentus primas tenuit: quam cantores, & Sacerdotes, tum Senatus vniuersus, ac deinde ciues terni ac terni sunt insecuti. Post Ciues agmen puellarum, virginum, & reliquus sexus feminens, quem multum illustrabat Nobilis Domini Prætoris matrona, cuius filiola crucifixum inter duas virgunculas gestabat, vexilla candida tenentes è bysso recens facta. Pulchrum in hoc spectaculo, quod ab vsque vrbis porta, magno interuallo ad templum vsque Alstadianum pertinuit continuata supplicatio, agmine cum cantu deducto. Denique animis ciuium hoc ritu mirificè exhilaratis, & in amorem Religionis Catholicæ inflammatis, pompa, celebri SS. Ambrosij & Augustini hymno decantaro, conclusa fuit. Rebus itaque ad hunc modum ex animi sententia peractis, de Principis, & Superioris voluntate Noltri postquam corporis Christi anniuersariam supplicationem, quo poterat, apparatu instituisent, domum sunt reuersi, eo Senatus & Primariorum hominum, totiusque ciuitatis ibi relicto desiderio, vt clam quidam apud Reuerendissimū Principem reditum nostrum impedire studuerint: palam vero Optimates Reipub. abeuntes non sine testificatione doloris, hono-

rificè sint profecuti.

C O L L E G I V M
H E I L I G E N S T A D I A N V M .

HEILIGENSTADII ministeria de more Hobita, eum tulere fructum, quem oprauimus. Perstringam ex his nonnulla summam, reliqua singillatim dabo. Ex hæresi partim in vrbe, partim locis finitimis, ad quæ excursus à nostris, respicere supra mille, & sepruaginta. Quorumdam conuersio habuit aliquid peculiare. Iacebat mendicus loco publico, tempestate perfrigida, annis & morbo grauis, intercute quippe laborabat, & circum trina proles adhuc pænè lactens, orbaque matre viduum cingebat; accedebant, vt fit, mores difficiles, ob quos etiam à reliquis pauperibus Xenodochio exclusus erat. Hunc noster conspicatus, inter pedorem, ac sordes adit, atque vt hæresi imbutum comperit, instruit in primis diligenter, docet errorem, tum reducit bona cum Præfectorum venia in valetudinarium; audit confitentem, munit extremo viatico, vix dimidiatus dies abiuratur, abit miser è vita, vt speramus, ad meliorem. Puella hæresi innutrita, cum domesticorum exemplo, apud quos famulabatur, ad meliorem mentem traducta, primam apud nos confessionem peregisset; intempesta nocte spiritus nequam, velut amissa præda furens, dormientem inter duas puellulas aggreditur, voceque terrificâ exprobrat mutatam fidem, simul interminatûr dira, ni redeat in pristina. Territa puella, quanquam nihil videt, sed vocè duntaxat audit, abdita in lectum facie, Deo,
Diuz-

Diuzque Matri se cōmendat. Noſte altera reuertit ſpectrum, iam virū vultu decorum, & fucata luce radiantem præferens, oſtenſis etiam manu neſcio quibus munuſculis, quibus ad perſidiam pelliat. Sed abdit ſe denuo puella, iucumbit precibus, poſtridieque re ad Confeſſarium delata, munitur ſacra Agni effligie, obit deinde frequentius confeſſionis Sacramentum, & hæctenus vexatione libera perſiſtit.

Næc minus ab impijs veratricibus periculi fuit. Mulier acerbiffimus conſcientiæ ſtimulis agitata, (fuerat enim, quamuis maritata, in delicijs cuidam Clerico) remedium à Pythoniſſa quærit, audit non aliam eſſe viam expiandis flagitijs, quàm vt Sacerdotalem induta caſulam, in calidiſſimum feſe furnum immittat. Quid agat infelix! pro tranquilla mentis furia ad quiduis parata? decernit obſequi funeſto conſilio, comparataque ad eam rem obſoleta veſte, iam ibat ad perpetrandum facinus, cum noſter interueniens, in templum abductæ, & per confeſſionem luſtratæ, longè faciliori via tranquillitatem reddidit. Alia pudoris iacturam dolo magis alieno, quam ſua voluntate iuuenula fecerat. Huic honeſtam deinde vitam, licet pauperem agenti, eadem improba veratrix vaticinatur fore, vt iterum ex damnato concubitu gemellos concipiat, partuque vitam amittat, ſed ita neceſſario fato, vt niſi venienti amaſio (quis vero hic niſi Cacodæmon) ſui copiam faciat, ad animæ beatitudinem nullo modo aſpirare queat; diſcuſſit & hanc fraudem noſter. Robuſtioris ſignum virtutis in eodem ſexu, quod ſequitur. Quædam deuota Deo virginitate, permoleſtas caſtæ menti cogitationes patiebatur, quæ mœrètem penè con-

ficiebant, dum omnia circumspicit remedia, occurrit D. Benedicti in se simili factum, spondet ergo in honorem quinque vulnerum sponsi sui, quinque disciplinas, ut vocant, seu flagellationes, nec eas vulgares, aut usitato modo, sed quem ardor animi suggessit. Siquidem collectis ex horro vrticis, his tanquam rosis corpus demulcet, cum arrepto flagello in pustulatum iam, exulceratumque tergum acriter defauit: idque quartam vicem egerat, cum confessario rem pandit, ac quintam interdicens, non desinit esse molesta, dum impetret, nec irrita conatu; abigit flamma flammam.

A L I A item virgo calculi doloribus, & obstructione ad ipsas lethi fauces deducta, supremum viaticum acceperat: inuisens eam sacro Pentecostes die Sacerdos noster, qui ei à confessionibus, monet domesticos, ut extremam languenti vntionem adhibendam curent. Vix domo pedem extulerat, cum ægra, rogatis astantibus ut abscederent, in placidissimum somnum resoluitur. Ibi plurimos circum se pueros videre visa, quorum vnus propius accedens, Barbara, inquit, (id puellæ nomen,) Parce pluribus medicamentis vti, (sumperat enim complura) non morieris, secura esto; excitata mox, vntionem sacram abnuat. Miranti sorori, & confessarij iussionem interponenti, Scio, inquit, sed nunc non est opus, & rem ordine narrat, nec fallax somnium, altera luce fabæ instar lapillum reddit, consurgit lectulo: quinto post die, vix adhuc ossibus hærens, suis ipsa pedibus, ad montem Saluatoris (abest is ab vrbe duobus miliaribus germanicis benè magnis) adit, redit, nec pueros sibi per quietem inspectos alios credit, quam

quàm Sanctos, quorum imaginibus, vt est impense pia, vna cum sorore virgine, vestes lineas conficere, lauareque consuevit. Quamobrem ad grati animi testificationem, in eodem monte tres similes icunculas pueri IESV, coemptas ornatasque vestibus, vnam ipsi monti Saluatoris, alteram nostro templo, tertiam Diuæ Virgini in Rubo (sacellum id est in finitima silua) dicauit valens iam, ac firma. Et quoniam montis huius mentis facta est, iungam aliud affine.

AGRICOLA quidam pocula inter multa iactat de fide, quam Virgini dederat, fallenda; deinde ad vicini pagi dedicationem an compotationem iturus, dilapsis aliò combibonibus, quos inuitatus ab ipsis, comites se habiturum rebatur, offendit alium viæ ducem ignotum: dum vna carpunt iter, aduertit atrum facie, ignem ore spirantem, horret, hæret, concidit propè exanimis; cruce deinde pectus obarmans, spectrum, Draconis flammei forma, in sublime auolare cernit. Non factum diu. Redit inuisum monstrum, pergitque insultare misero, quem ita se tractasse gloriatur, vt intra triduum se, quis sit, non facile sit proditurus. Et sanè linguæ vsum ademit vel terror, vel ipse Dæmon. Mutus ergo, inopsque consilij, cum amicis ad Collegium nostrum properat; suademus auxiliarem Saluatoris montem, sacro Michaelis Archangeli die, qui tunc instabat, religiosa peregrinatione celebri, adeat. Paret. Vbi ventum ad locum, Sacerdoti nostro nutibus, conscientiam aperit, peccata detestatur. Pernoctans deinde in templo, vt moris est peregrinis, secundum quietem Angelum sibi astare cernit, qui leni attactu labiorum, linguæ vsum recipere iubeat. Et vero dif-

pulso somno, mirantibus omnibus, qui elinguem ante nouerant, integrè proloqui capit, aditusque Deo gratijs, reuersus ad nostrum, confessionem iterat, integratque. Simul appromittit, deinceps se linguam, non nisi in diuina, & concessa relolurum. Pupugit hæc res ita septuagenarium hereticum, vt vel tum feridò reditum ad Catholicos meditaretur.

P O R R O templi nostri ornatus auxit nouo propetasmate, quod anus paupercula, nobis licet renitentibus, & precium, vt in necessarios potius senectæ vsus impendat, suadentibus, magna voluntate aræ Dei parentis consecrauit. Extruit in eodem suis sumptibus chorum pensilem supremus Prouinciæ Præfectus, auditoribus concionum nostrarum opportunum, quem tum demum magna frequentia celebratum iri confidimus, cum decretum Reuerendissimi Principis, quod sub anni finem per legatos huc missos (qui familiarissimè nobis vsi sunt) publicandum curauit, in rem conferetur. Edixit enim ciuibus, quorum magna pars sibi relicta, hactenus in hæresi perdurat, vt ante Purificatæ Virginis, aut auitam religionem, aut exilium optent. Et iam dederunt se Primarij quidam, vt magna spes sit de ceteris. Sed hæc anno sequenti,

EXCURSIONES IN
GEBELDEHAUSEN, ET
LINDAV.

PROMVLGATVM fuit sub ferias Paschales predictum Archiepiscopi in duabus Præfecturis Gebaldehausen, & Lindau, vt omnes ante Paschatis decursum abiectis erroribus, cum Ecclesia in gratiam redirent. Sed reperti initio pauci, qui parerent, quin & octaua Resurrectionis missi de nostris duo, præcipuo in loco Lindauij vix duos fidei reddiderunt, Prætorem videlicet, & bubulcum. Felix omen accepit noster, fore aliquando, vt à summo ad infimum concedant veræ religioni. Præfagium comprobauit euentus. Circa festum Christi ad cælum conscendentis, Archiepiscopi Vicarius (Commissariū vocant) iteratò conuocata multitudini, mandatum Principis inculcat, & quoniam seuerius agere, aut pœnas inobedientiæ reposcere, ob vicinum Brunsvicensem haud tutum videbatur, viritim seuocatos, studiosè pertentat, hortatur, vt nostris sese instruendos permittant; præfigit Pentecosten ad quam diem pareant. Obsecuti sunt non amplius nonaginta & vnus. Rarus ergo maioribus vtendum viribus, Commissarius adscito Archistrapa, & Tribuno militum Duderstadiano, cum ijs denuò ad eadem loca proficiscitur, citatisque omnibus Præfecturarum subditis, grauius denunciat, nisi Archiepiscopi mandato obsecundent, fore, vt intra octiduum contumaciæ pœnas exigat Tribunus, præsertim à Magistratibus, quos ait statim loco, & dignitate mouendos.

dos.

dos. Terruit hæc denunciatio complures, & pedetentim etiam nostrorum comitas animorum duritiem emolliuit, vt & aures religionem docentibus proniores darent, & succedentibus deinde Dominicis, festisque, gregatim ad confessionem accederent. Duodecim in pagis capita familiarum fere omnia, ad Ecclesiam hoc pacto redierunt. in vniuersum vero nostri duo Sacerdotes, octingentos triginta nouem recenserunt à se ab hærelis nexu absolutos, præter alios quàm plurimos, quos aut nunquam ritè confessos, aut in religione nutabundos, aut metu vicinorum hærelim simulantes, ad meliorem mentem vocatos expiarunt; præter illos etiam, quos Parochi audierunt.

F V I T autem nostris hic ferè mos, vt quem ad pagum accessissent, eius incolas, aut certe primarios quoscumque in curiam euocarent, monebant, instruerent, humanitate deuincirent, difficultates & nodos, si qui essent, expedirent. Ita factum, vt postea non inuiti sequerentur ad Ecclesiam, & fidem; fama que, quam è Lutheri pulpitis vicini rabulæ de nobis sparserant, velut informia quædam monstra nos depingentes, & publicas preces aduersus Papisticam tyrannidem indicentes, in maiorem nostri ordinis reuerentiam, & amorem verterit. Alicubi collecta plebe, cum horam amplius Pater noster, vna cum Parocho, dissolutis omnibus, quas obiecerant, tricis, instaret demum, vt veritati manus datent; rusticana ingenia non modo nihil cedere, sed insultare etiam benè monenti, calumnijs nonnunquam impetere, rogare, vt suo sinantur malo ire ad inferos. At paucis horis interiectis, dum re propemodum des-

perata

perata consilij inops, & sollicitus yterque iuxta lacum deambulat, Ecce tibi præter spem legatus à plebe, rogat Patrem ne discedat, fore vt crastino die (erat ea Dominica) meliora concipiant. Non inuitus annuit noster, nec mora, eo ipso vespere, & postero die ad vnum omnes, præunte octuagenario Prætoze, sese expiarunt. Fuere inter hos tres, qui ceteris omnibus iam absolutis, etiamnum hæsitauerunt, dictitantes, non esse sibi tanti aliorum exemplum, vt aduersus conscientiam delinquant. Hic noster; Nequaquam, inquit, id volo, vt repugnante quicquam conscientia comittatis. Sed si æqui estis, addixi operam in pagum proximum, illuc me sequimini, & scrupulos vestros expromite. Iter id erat paulo plus vnius horæ, totum id insumitur eximendis dubitantium scrupulis, nec infeliciter. Vix Pater se collegerat faciendæ rei diuinæ, accedunt, orant, ne se dimittat prius, quàm Deo, & religioni conciliarit; nec is detrectat, expurgatos ritè, sacroque donatos viatico remittit ad suos. Miratus repentinam suorum mutationem Parochus, dum causam exquirat, audit moderationem esse, patientiamque nostri Patris, eamque postea pro concione, & alibi passim mirificè commendat.

ALIVS erat Pagus, cuius pertinaciam, maior quædam rerum abundantia, & crebra cum Duderstadianis commercia alebant. Huc postquam accessit noster, reperit contumaciæ iuncta dissidia: nec tamen animum despondet, sed vel hinc capta fiducia, fretus Deo, qui mala tolerat, vt eliciat bona, Primores in curiam arcessit, varijsque auditis factionibus, primum inter dissidentes pacem conciliat, tum illam quæ cum Deo est, per vnicam, synce-

synceramque fidē efficacius suadet, atque persuade-
 det, initio ducto à iudice septuagenario, Scabinif-
 que, quos, vt arietes, reliquus deinde grex secutus,
 cum eo, vt negarent se ab alio, quam à nostro Ec-
 clesie Sacramentis velle donari. Vnde cum citius
 discedendum esset, quàm omnium desiderio fieri
 posset satis, secuti quatuordecim ad milliaris spa-
 tiū, non recessere prius, quam salutariū mysterio-
 rum per nostros compotes facti. Alij ad ipsum vi-
 que Heiligenstadium per tria, quatuorue millia
 venerunt, vt Societatis in Ecclesia Dei filijs insecu-
 rentur. Valuit etiā apud multos fideiussio nostro-
 rum, qua se animas suas pro illorum salute apud
 Deum interposituros pollicebantur, vt qui perni-
 naciter mortem, exilium, & quamuis iacturam se
 religionis mutationi præoptare dicerent, tandem
 hac grauiore stipulatione frangerentur. Ceterum
 dum reducendis errantibus opera impenditur,
 non est neglecta salus Catholicorum: Vir militaris
 occurso Sacerdotis nostri, vbi furibundus hostem
 vibrante hasta quærit, reuocatus à cæde, quā allo-
 quin destinauerat, vt ipse fatebatur, loco pœnitenti-
 e deinceps strenuam operam locauit, in perdu-
 cendis alijs ad confessionem. Sancita & Ecclesia-
 stica censura in funere Scabini cuiusdam hæreti-
 ci, qui cum pridie Pentecostes, quando vix dum
 quarta pars Catholica erat Gebeldehausij, infeli-
 cem animā expirasset, etsi metui poterat tumultus,
 nihilominus frementibus amicis, alijsque stupenti-
 bus rei nouitatem, arcetur loco sacro cadaver, ac
 denique silentio humatur iuxta domus suæ fimetū.

Iam verò non vanam, & vmbrailem fuisse
 horum pagorum conuersionem, argumento est in
 primis morum mira commutatio, quam nō modo
 vicini

vicini mirati sunt, sed nec ipsi satis capiunt; deinde singularis in Societatem nostram benevolentia desideriumque, ex tanto pridem odio, & auersione: tum gaudium, quod ab illa metamorphosi præ se ferunt. Accedit quod complures pagi maiori parte conuersa, reliquis incolis (ægre licet ferente, supremo Magistratu) aqua, & pascuis communibus interdixerint, quamdiu religionem non amplecterentur communem; quin & cum Nobiles quidam refractarios hosce tueri niterentur, vtrisque denunciarent, temperarent sibi, ni iustam vim experiri mallent: se namque nulla ratione toleraturos, vt aduersus fidem Catholicã, quam gratis animis susceperint, quicquam designetur; alicubi etiã maledicendi lenitas, carceribus, & multis punita. Addam aliud non minus, quod in Gebeldehausen primario satrapia loco, vbi ducentæ circiter familiaria, & Præfecti sedes est, contigit. Sexaginta hic ex obstinatoribus, cum se tandem dedissent, vno consensu rogarunt à confessione Sacerdotem nostrum, vt proxima Dominica suo nomine hæc tria populo proponeret. Vnum, vt si quem à salutari fide complectenda quoquomodo deterruissent antehac, id ignorantia adscriberet, ignoscerentque. Alterum, vt si quid veteris aduersum ipsos offensæ in cuiusquam animo resideret, eam remitterent, idem se facturos coram Deo, cuius sacrum corpus percepturi essent. Demum expetere se preces eorum, qui se iam pridem Catholicis adiunxissent, quibus suppleatur quod in accessu ipsis mysteriorum desit, & ignorantia caligo discutatur. Mirum vbi hæc audita è suggestu, quos motus animorum effecerint, vt multorum lacrymas exciuerint, præferrim Præfecti, cum videt eos, quo.

quorum barbarum in se odium, ob studiu Catholicæ religionis sæpius expertus fuisset, nunc posita ferocia, agnorum instar ad Domini mensam accedere. Apparuit adhæc Neophytorum ardor vel maximè tunc, cum sub anni finem solennis Iubilæo supplicatio indicta, & nostris auctoribus adornata. Dum enim pompa circum Ecclesiam, stipantibus Sacerdotem tædigeris Sarrapitarum Præfectis ducitur, ea confluit hominum multitudo, ut nec templum, nec cæmeterium caperet, nossterque in suggestum progressus, silere coactus sit, ob compressorum in turba voces, quos periculo eximere vix Præfectorum authoritas, minèque potuere.

C O L L E G I V M M O L S H E I M E N S E.

ET si totum penitus annum domus nostra vario labore, omne ferè genus operariorum perfonuit, minimè tamen destitimus interea à muneris nostri functionibus. Nec defuit pijs conatibus, aut benè merendi occasio, aut operæ fructus. Placuit Reuerendissimo, & Illustrissimo Cardinali Episcopo nostro binas toto Episcopatu instat supplicationes, ad agendas diuinæ Maiestati gratias, de felici tot, tamque diuturnorum morum, ac bellorum compositione. Ergo Molshemio prioris pompa supplicationis, ducta est Dagsteinium (Dagoberti lapidem latinè interpreteris) oppidum antea primariū aduersæ factionis, nunc autem iuris rursus Episcopalis, idque eo consilio, ut ipse loci nuper recuperati conspectus animas

eo magis in Dei laudem accenderet. Hic sub sacro, quod in honorem sanctissimæ Trinitatis solenni cæremonia peragebatur, ad Sacerdotis nostri concionem, tantus undique concursus fuit, ut solitudinem in vicinis circum oppidis, pagisque crederes. Alteri supplicationi decretum est nostrum templum, ut pote Beatissimæ Dei Matris, totius Alsatia præsidis nomine, & Patrocinio insignitum, ubi pari solennitate supplicantium agmen, exceptis res diuina in D. Virginis honorem patrata. Additum nihilominus tertium sacrum in singulis per totam Diocesim Ecclesijs, pro ijs qui toto bello Alsatico in fidei Catholicæ propugnatione vitam posuissent. Ceterum receptum postliminio Dagsteinium, proferendi nobis Catechismi occasionem præbuit. Præter duos enim pagos, quos superiore anno Christianis rudimentis imbuimus, visus est hic locus in primis culturæ dignus, indigisque. Nec malè cesserunt initia. Effectum, ut pueritiæ in legendi & precandi ratione Ludimagister vir pius præficeretur, tum, ne quod malo publico fiebat, sub ipsa Catechistica institutione ducerentur choreæ. Denique sub finem autumnum, cum æstiuæ Catechesi finem imponeret Catechista noster, abeuntem lachrymis prosecuti sunt puerorum parentes. Felicior tamen in pago vicino progressus. Nam parentes liberos ipsi suos ad templum ducebant, domi etiam ad hebdomadarium pensum ediscendum excitabant. Nec segniores pueri parentum studio. Cum enim toto pago legere sciat nemo, breui tamen tempore puellæ viginti quatuor totum Catechismum recitarunt, alijs videlicet aliarum memoriam iuuantibus crebra repetitione, dum domi, forisque conquirendis peccato-

peccato-

pecori graminibus, septenæ, octonæ pariter dant operam, quibus item solenne est ex imagunculis præmio acceptis, arulas sibi constituere, ad easque magna parentum voluntate quotidianas preces persolvere, Adhæc si quid forte ab aliquo delictum sit, id seriò & acriter denunciare corrigendi studio.

F V I T ex his octennis puellula, quæ fratres suos tres natu maiores, duasque sorores fere nubiles rudes ante, sic docuit quæ didicerat, vt non puduerit eos deinceps palam, cum alijs de imagine decerrare. Delectatus hoc læto pueritiæ profectu loci Prætor, munuscula ex Ecclesiæ redditibus ad inflammandam magis discipulorum studia coëmit, seduloque cauit, ne qui, dum Catechesis habetur, per agros diuagentur: quin & iuuentus adultæ, simul Catechisten adesse videt, ilico deserta orchestra, vbi per festos dies tripudijs indulgere solet, ad templum vna cum vtriculario, seu phonocho suo properare didicit. Iam vero concionum labor foras deriuatus, cum pluribus alijs in locis, vt præcipuè Obernheimij, fructuosus extitit. Cælesti panè refecti sunt die Assumptæ in cælum Virginis sacro centum sexaginta. Nouembri inëunte sexcentas confessiones, Natalitijs quingentas vnus nostris solus audiijt. Itaque additum est non paruum ad eximiam illius ciuitatis in nos benevolentiam, vulgoque prædicant, plus paucis concionibus, quam multis retro annis profectum esse. Mirificus in primis fructus extitit Iubilæi. Fructus is fuit, vt quindecim dierum spacio, non pauciores trecentis de omni vita, de pluribus annis propè innumeris confessi, nongenti sacra communione donati sint. Ad fidem Catholicam Lutherò, Calmino-

ue relicto transferunt triginta quinque. Decem ex varijs erroribus sese extricarunt, mulier à viro in domum pesti, & spectris obnoxiam, è qua paucis diebus plures elata libitinæ, migrari coacta, confessione & sacra communione periculum præuenit. Nec vero carcere inclusis, vltimoque supplicio afficiendis desuimus. In multis nec leuibus, quæ nostrorum consilio, ac hortatu, qua priuatim, qua publicè aut emendata, aut constituta sunt, principem sibi locû vendicat restitutus, post tot annorum interuallum, apud primarium Ecclesiæ Argentoratensis Clerum diuini officij sollemnis cantus, atque in Molsheimiensem Parochiam, velut commorandi ad meliora vsque tempora diuersorium, ex illo diuturno exilio translatus; vbi nunc à D. Michaelis Archangeli festo die, duodecim Argentinensis ædis maximæ vicarij, residere iussi, statis horis quotidie diuinas laudes obeunt, duplo plures futuri, cum templi chorus in augustiorem formam, cui nuper fundamenta iacta sunt, perductus fuerit.

PRÆCLARE hic præsit Reuerendissimus D. Adamus Peets S. Theologiæ Doctor Illustrissimi Cardinalis nostri in Pontificalibus simul, & spiritualibus Vicarius: qui vt Societatis nostræ, cuius ab ineunte ætate discipulus fuit, consilio & opera libenter vtitur, ita magnam spem facit reuocandæ in totam Alsatiam auitæ pietatis: iamque vt Ecclesiasticam licentiam coërcëat, à Decanis, quos rurales appellant, iussit sibi exhiberi schedas, quæ subiectos cuique parochos, ritè confessos testentur. Haud minor spes è scholis affulget. Florent eæ non tam numero quam virtute auditorum, & splendore complurium è prima nobilitate:

Y y facem

facem ceteris præferunt, qui Sodalitio, tum Angelorum, tum sanctissimæ Dei Matris censentur. Fuit ex his eiuis, qui feminas duas præcaces ad adulterium sollicitantes, verberibus domo exegit. Auxit Sodalitatis nomen pia mors Parthenij adolescentis, funusque à Sodalibus curatum eo apparatu, & significatione pietatis, quæ multis desiderium iniiceret. Porro Illustrissimi Principis nostri, simulque Generosorum Canonorum, quæ in nos studia extiterint, luculenter ostendit nouum Gymnasij ædificium, eorum insigni munificentiâ constructum, atque à decimo Calend. Martij, cum primus lapis positus, per æstiuos menses, breui eo vsque perductum, et cum reliqua Collegij structura (quam abhinc annis fere viginti, piæ memoriæ Fundator noster Ioannes curauerat imprimis magnificam) & communi connectatur angulo, & pari amplitudine, splendoreque facile certet, firmitudine etiam superet. Ac ne Molsheimensis Magistratus hic beneficium desideres, donauit cochleam ducentis florenis æstimatam. Ad templi ornatum accessit casula non vulgaris precij, & argenteus calix.

COLLEGIUM CONFLVENTINVM.

CRESCIT externorum pietas in dies magis, prænitentiæ & Eucharistiæ Sacramentis frequentandis, sacris audiendis, & assumendis corporis afflictionibus. Ieiunium enim ante diem communionis vulgare; per Aduentum Domini reperi qui pane omni die vel ieiunio, vel cilicio in
medijs

medijs laboribus, & vita aulica vterentur. Pietatem auxit S. D. N. Pauli V. Iubilæum. Confessiones generales pleræque omnes, vel de tota vita, vel à multis annis, vel ab vltima generali. Et videtur Deus ratas habuisse preces, quando gymnasium nostrum & ciuitas, à grassante passim per viciniam lue, immunis perstitit. Hinc liberior industriæ nostræ campus. Ab hæreticorum castris ad Ecclesiam Catholicam traducti circiter quinquaginta. Placuit & nobili arcis Præfecto, apud nos commentationes gustare, haud sine sua, nostraque consolatione. Vindicatum à situ sacellum rectorio, & eleganti pictura. Consilio reque ipsa adiuti pauperes, in his desperabunda femina, quæ cum infantem exponere aperto campo destinasset, primùm filioli, supplices quasi tendentis manus, miserabili specie; tum albicantis auiculæ, quem angelum monitorem interpretabatur, conspectu absterretam se à facinore, aiebat. Venit quidam è Resensi proximo oppidulo diras cacodæmonis infestationes passus. Iubemus hæresin ejurare, percipere Sacramenta vna cum alijs sacris amuletis. Paret per aliquot hebdomadas, malorum inducias nasciscitur, iamque se liberum credit; sed ecce, vbi tandem ad coniugem, atque liberos reuertit, nouis insidijs appetitur, nec ante tutus fuit, quàm sede mutata, Catholicam in ditionem commigrauit.

MITTO alia generis eiusdem: nec enim defuere plures, quibus velut è finibus Tyri, & Sidonis egressis profuit & loci, & ritus hæretici mutatio, ad excutiendos spiritus malignos. Sed illud peculiare, quod in erroribus etiamnum persistenti feminæ, sacris Ecclesiæ medicamentis præstitum est beneficium. Hackenburgum est ciuitas in Co-

mitata Seinensi, vt horridis circum montibus & syluis, ita deprauatis nouatorum opinionibus intus obsessa. Huc ab ipsomet Comite, licet à sacris nostris alieno, euocati sumus ad feminam, vt vulgo putabatur, à dæmone occupatam, vt prudentioribus videbatur philtro ad delirium venenata. Adhibita fausta preces cum signo sanctæ crucis & aqua lustrali, quandoquidem de religione mentionem alienati sensus haud patiebantur. Recepit ægra primo vocem, sic vt veniam etiam precaretur de molestijs Patri nostro exhibitæ. Exinde vero paulatim restitutam esse certis negocijs accepimus. Neque Catholicis non profuerunt piæ preces ac vota. Iacebat femina extremam senectam, accedentis vi morbi loquendi facultate destituta. Monitus ea de re filius, vicini cuiusdam monasterij Prior, ilicò ad preces nostrorum confugit. Adolescens interea Polonus dum ægram inuisit, miseratione tactus palam vouit se pro eius salute, simul vt in patriam redierit, locum quandam Deiparæ sacrum haud procul à paternis laribus, religiose aditurum. Valuit votum. Mox decumbenti linguæ vsus redditus, & valetudo aliquanto melior. Fuit alia, quæ à quatuor millibus passuum huc profecta, aduersus ebriosi mariti quotidianas iniurias, & intentata sæpius presentissimæ mortis pericula, nedum verbera, & lumbifragia; ex sanctissimæ Eucharistiæ perceptione solatium & auxilium petendum statuit, redijtque sic animo confirmata, vt parata sit vel mortem à coniuge perpetuam, quam iniurias vlcisci: cuius etiam mulieris commendanda virtus, quod immaniter aliquando à marito conculcata, fracto brachio & costa, non modo apud Magistratû, sed ne apud vicinos quidem

dem queri in animū induxit, nec aliā sciscitantibus mali causam afferre, quam in tenebris se ex editiore loco prolapsā esse. Exemplū hoc fidei coniu-
galis. Ista inuiolabilē erga Deum fidem declarant.

ADOLESCENS serarius, per aliquot annos nostris sacris & institutione vsus, vbi in patriā redijt, reperit contra spem animū parentis, impijs nouerca persuasionibus demutatū è Catholico in hæreticum; à quo mox traditus in officinā Magistro Caluini pleno, dum variè tentatur vt fidē deserat, audiaturque pestilentes Doctores, pertæsus tandem iniuriarum, rem ad Magistratū defert. A Iesuitis, inquit, Confluentinis institutus sum, illi me puerum egentem, ac pannosum velut è puluere erexerunt; illi me domi suæ cibo ac potu fouerūt; illis auctoribus opificiū didici, & huc vsque prouectus sum; ab illis fidē, pietatemque hausi, non committam vt ab illa institutione desciscam. Confluentiā redire malo, quā de religione periclitari. Sententiā tulit Magistratus cogendū non esse ad mutandā fidem, imò si manere nolit, haud negandam esse mercedē locatæ ad eam diem opere, licet in annum integrū addixisset. gemina huic virginis cōstantia. Venerat illa huc negotiorū causa, ex ora Hollandica captaque Confluentinensium feruida pietate, recusabat ad suorum frigus redire. Reuocata nihilominus per causam inuisendæ matris ægrotæ, vbi illa conualuit, rursus missionem petit, & extorquet. Abeuntem deducunt cognati, sed ecce mox in prædones incidunt. Spoliantur omnes virgine excepta, Mater vt domum redeuntem vidit; Nec dum inquit vides, quis te error fascinet, quidue tibi pro sit fides tua? mane itaque si sapis, & mentē muta. Imo vero inquit illa, quod cæteri spoliati,

Y y 3 ego

ego sola immunis euaserim, fidei meæ in acceptis fero. Ita victrix virgo ad intermissa pietatis exercitia alacrior reuertit. Sunt huiusce generis plura, sed breuitati studemus. Quare & illa iam vulgaria, restincta cognatorum, atque coniugum odia, sublata superstitiones, libellos de Magia suspectos exustos, iurandi consuetudinem aut sublata, aut imminutam, redditum æs alienum, aliaque, libens prætereo. De scholis libanda nonnulla.

FERIA quinta sanctioris hebdomadæ, lotio pedum, cum epulo pauperum, & publica flagellationes à Parthenijs frequentatæ. Puer vndecimum ætatis annum nec dum transgressus, piè in animum induxit omni die quadragesimæ cæna abstinere, eo quod beneficia Ecclesiasticæ possideret, eamque causam parentibus, ad cænam hortantibus inculcauit. Non possunt aduersæ religionis scholarchæ satis assequi, vnde nobis tanta, vt Superintendens nuper aiebat, in coërcenda iuuentute dexteritas. Hinc cum, per hosce dies quidam de æmulatione inter Academiam quædam, & alterius Principis gymnasium sermonem intulisset, & Academicos quidem diceret nouo spheristerij ludo, artè gladiatoria, & studio peregrinarum linguarum pellicere auditores; hos vero priuilegio venandi, piscandi, & nescio quibus non alijs illecebris: subiicit noster nobis in more positum iuuentutè ad peccatorum confessionem mittere: hoc nos fræno voluntario, ac suauis, longe facilius lasciuientis ætatis mores coërcere. Inter excursions, quas varias hoc anno institimus ad vicina oppida Andernacum, Montaburum, Linzium, Lymburgum, fructu minime pœnitendo, Vvetzlariensis plusculum negotij habuit. Ciuitas est

est Werzlaria ad Lobnam fluuium, præter Canonico-
 rum Collegium nihil ferè Catholicum habens;
 ita, vt in libera ciuitate, impunè se iactant Luthe-
 rus, Caluinusque. Bis itum eò à nostris, adulta æ-
 tate primum, quando vna, alteraque concione ex
 inferiore loco habita inter chori subsellia, (nam
 in superiori pulpito sectarij dominantur) magnū
 curiosæ multitudini iniectum est desiderium, por-
 rò audiendi nostrum. Secutus etiam ex audito-
 ribus ciuis quidam Francofurdensis, in propin-
 quum vrbi monasterium virginum, atque in idem
 cum nostris cubiculum inductus, cum eos de mo-
 re flexis genibus discutiendæ conscientiæ ope-
 ram dare cernit, sic motus est, vt de religione Ca-
 tholica inciperet disceptare; nec multis opus;
 haud discessum à monasterio, quin ille se Catho-
 licum professus, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacra-
 menta susciperet.

ITERVM eodem excurrimus sub aduentum
 Domini, sine quam initio lætiori. Nam simul, at-
 que percrebuit adesse nostros, varias Dæmon ma-
 chinas struere. Iniecta primum vel amicis suspi-
 picio, occupatum iri à Societate Canonico-
 rum templum, & redditus; tum verbi Ministri omni
 conatu, magnisque clamoribus populum à nostra
 concione auertere insistunt. Ludimagister etiam
 Caluianus pueros cunctantes, pugnis abigere, &
 in gymnasium abreptos virgis cædere. Sed quic-
 quid tortuosus insaniret coluber, perstitimus ta-
 men ad ferias vsque Natalitias, & saltem decem
 animas nequissimi fraudibus ereptas Ecclesiæ re-
 stituimus, Eucharistiæ autem epulo recreauimus
 supra viginti. Facta sunt hæc magna cum volun-
 tate Reuerendissimi Principis, penes quem anti-
 quitus

quitus omne ius sacrorum Wetzlarum, qui & nuper, ut suam in nos benevolentiam declararet, simulque populum nouo pietatis exemplo inflammaret, natali Domini sacris in templo nostro operatus, Eucharistiam confertam multitudini prebuit. Testatus & suam pietatem nobilis huius urbis Praefectus, dato in Hierotheca quam Monstrantiam vocant, concilienda sumptum, precio centum aureorum. Caeteris templi vrbibus Generosus D. a Winnderg, aulae imperialis iudex hic moriens, legauit aureos quingentos.

C O L L E G I V M P A D E R B O R N E N S E .

HOc demum anno, relictis veteribus angustiis, in nouam domum ab Reuerendissimo & Illustrissimo Episcopo sumptuose extructam, etiam nunc dum ex omni parte perfectam, Maio mense immigrauimus, quod cum amici, patronique cognouere, haud modico subsidio ad inaedificationes necessarias contribuerunt, comestumque insuper varium, ad operas sustentandas in penum submisere. Et quo die vertebat a possessione Collegij Sexto Idus Septembris, Fundatori Reuerendissimo, & Illustrissimo Episcopo Paderbornensi, ex Societatis more ornatum eleganter cereum, obtulere solenni in sacrificio Nostri. Porro dispersita Collegij opera partim in oppidanos, externosque, partim in gymnasij discipulos fuit, sensimque tranquillata iam ciuitate, compressisque hereticorum tumultibus, ostium ad res in Dei gloriam feliciter gerendas patefactum. Confessionem repetitis a primaeua pueritiae annis edidit amplius triginta quatuor. Ad Catholicos autem Ecclesiam

flamque sese retulerunt triceni. In his fuit contumax factorum irrifor, quem illuies virosioris morbi compulit denique ad pœnitentiæ salutaris anchoram, sub vitæ naufragiū humiliter à Sacerdote nostro petendâ. Cuius item alius, cui propter commercium seditionis exulanti, exorata à Principe venia fuit, cum eo, si abdicato Lutheranismò fidem antiquam complecteretur. Nam cum ob superioris anni turbas, multa nonnullos pecuniaria, quosdam relegatione perfidiam luere iussisset Episcopus, interuentu Patris alios exilij, alios vero nummorum soluendorum nexu eximendos gratiosè censuit, hac tamen lege, vt in gratiâ prius cum Ecclesia redirent. Profuit Sacerdotis nostri opera multis, qui priuatim miseris afflictis modis, à Principe solatium ærumnarum suarum quærebant. Par erat nobilium acerbis implicatum offensionibus, quod inter cornicandum, impacta alteri alapa ferocius fuisset, permouerunt itaque nostri hominem primariæ dignitatis, qui iniuriam fecerat, vt ignosci culpam sibi, redhiberique pristinum amorem obnixè peteret.

QVONIAM verò vrebatur adhuc hæreticos sacrilegæ religionis vsus, ex vrbe nuper admodum profligatus, in omnes se partes conuersarunt, vt recuperare amissi templi possessionem, & noti Prædicantis compotes esse rursus possent. Nam Comes quidam finxit, ac ciuitates, sollicitis precibus orarunt Principem, vt liceret redire veteri, ac periurissimo impostori ad Cathedram; sed obstitit noster Sacerdos, peregitque vt spes omnis importunis oratoribus succideretur. Cum igitur hoc non succederet, per cuniculos, astuque rem gessere. Nam Prædicantis scortum in urbem cum
venif-

venisset, ædes, quas ille magnificas extruxerat, repetere, atque etiam insidere ausa fuit, nimirum, ut haberet lupus tutum spelæum, quo sese clanculum reciperet, quod cum emanasset, exacerbatus Princeps, submissis quatuor apparitoribus, è domo, atque è ciuitate exturbandam improbam mulierem curauit. Illud longè periculosius fuit; Erat cuiuspiam Sacerdoti commissum forense templum infestum pridem à Lutheranis, credebaturque ex fide officium boni Pastoris facturum; sed cum habere conciones ad populum cepisset, venenari ab illo Auditores impia oratione est animaduersum. Quare ciuitatis Gubernator fidei Catholicæ tenacissimus, ac mirificus amator ordinis nostri, qui bis etiam ut spiritum exercitijs instauraret, hoc anno sese in Collegium abdiderat; cum fraudem, nequitiamque hominis odoratus esset, submotum ab ouili, è tēplo oppidoque eliminauit; nostrique inter hæc, probante Illustrissimo Principe, & Cathedralibus Canonicis, ut minus esset loci, occasio- nisque obrepentibus lupis, Catechesin in hac ipsa æde ad vrbānam pueritiam instituere.

FORIS autem, cum esset Pater quispiam, ut per interlocutores Comitē Lippiensem Calvinismo obnoxium adiret, simul audiit Dynasta Sacerdotem adesse nostrum, euocauit ad se, audientiamque perhumaniter dedit; & accitis inre consultis, ludorumque moderatoribus, quam benignissimè tractari voluit. Idem Sacerdos cum de via exerrans alicubi, nobilis viri Lutherani arcem improviso attigisset, occurrit vxor, & gratulans sibi felicitatem: Benè, inquit, aberrasti Pater, iam enim dudum peroptabam peccata confiteri, nec poteram ob formidinem mariti, captarisque ante,
postque

postque epulas, ac inter prandendum temporibus, per interualla sese expiauit. Et quoniam Falckenhagensis deserti iam cœnobij partem dimidiam fundorum recenti beneficio Pontificis Max. Reuerendissimique Episcopi Paderbornensis occupauimus, repertus fortè ex reliquijs cœnobarum laicus à nostris, vetulus fuit, corruptus & ipse pseudoëuangelismi fermento; hunc igitur traduximus in Collegium, reformauimusque assiduis colloquijs, vt hæresi tandem abiurata redamet vitam religiosam, obitisque Sacramentis, Rosario uolutando haud se inuitus occupet. Vt Iubilæi fructus esset copiosior, concionibus nostrorum est al-laboratum, ad quas non tantum Consules vrbis, quod à multis annis factum non erat, ventitarunt, sed vt ciuitas facilius adduceretur, claudi portas iusserant, dum res diuina fiebat. Sed præcipua messis nostrorum è Gymnasio, quod fractis iam, mitigatisque opidanorum animis, efflorescere ita cœpit, vt duplo maior copia discipulorum in præsentia appareat.

QVI Sodalitati Beatissimæ Virginis nomen dederunt, virtute eminent. Ex illis duo in Præmonstratensium se asceteria inclusere; in Societatem verò transcripti tres. Sodalitium item Angelicum efflorescit quotidie magis, magisque; vt numero, ita & pietate. Hoc mirum, dignumque insuper memoratu, quod oppida vicina, quæ hæctenus à Ludo nostro pertinaciter abstinerant liberos, cum videant passim exterminari Lutherum delicias suas, intrudique peregrinum oris Calvinum, mittant iam filios ad nos, quos malint esse Catholicos, quàm Sacramentarios. Et cum antehac aduentæ discipuli honestiores, oportuna diuersoria inuenire

inuenire vix possent apud vrbanos, Optimates
 verò recusarent præcisè Iesuitarum accipere scho-
 lasticos; nunc à primoribus vltro, pæneque sup-
 pliciter rogamur, vt ad eorum domicilia, recen-
 tesque iuuenes amandemus. Factum quoque so-
 lennis ieiunij diebus, vt quiritaretur quispiam
 adolescens, alieno tempore mensam exervi illegiti-
 mis esculentis, eaque re Præfectus studijs expo-
 stularet grauiuscule de iniuria cum hospite; qui
 ictus seueriore admonitu, neuè à conuictoribus
 repente destitueretur, serio despondit, nunquam
 sese in futurum carnes, pisculento tempore, appo-
 siturum. Institutionis bonæ præcepta nostris in
 scholis insita, quam firmas postea radices agant,
 hoc anno quatuor nobilissimi adolescentes decla-
 rarunt. Hi cum per Saxoniam Lutheri hæc olli-
 dam, causis ita flagitantibus, iter facerent, prohibi-
 tos cibos non attingendi constantia, plurimorum
 oculos in se conuertebant. E cauponibus reper-
 tus est non nemo, cui, quoniam simile monstri vi-
 debatur, si quem ista delectus ciborum religio-
 ne teneri conspiceret in Saxoniam, in genere tam
 claro virtus stuporem afferret, & venerationem.
 Porro templi cultus auxit etiam nobilium præ-
 cipuo studio virginum; vna fuit, quæ sacrifi-
 calem ornatum è textili auro; Calicem item eri-
 mium, ac è solido patellam auro, gemmatamque
 coronam insignem è suo mundo decerptam, Bea-
 tissimæ Virgini obtulit.

MISSIO RITBERGENSIS.

EFFECIT Comitum Ritbergensium virtus, ut Missionis duorum è Societate ampliacionem hoc item anno obtinerent. Nostri autem Ritbergæ, ac per confinia labores explicarunt. In gratiam cum Catholica redierunt Ecclesia duodeuiginti, in his nobiles septem. Curatum, ut Matrimonia aliquot, dolentibus nequicquam hostibus fidei, nouo, ac pulchro exemplo inter rei diuinæ mysteria contraherentur, aduocato Pastore orthodoxo. Erat in Calviniani Dynastæ prouincia nobilis Antistita, quæ cum anno superiore proximo, religionem complexa antiquam magno ardore fuisset, occasiones captabat diligentissime, ut suæ felicitatis compotes facere complures posset; quare matrem vetulam, quæ liberos inquinarat hæresi vniuersos, cognatamque virginem adduxit ad Patrem informandas: idque Domino cooperante successit, ut exemptis familiari sermone scrupulis, futuras sese Catholicas addicerent, quare cum essent accuratius edoctæ rationem confitendi, paucis post diebus aduocato Sacerdote nostro in quoddam cænobitarum D. Benedicti templum, pœnitentiæ, & communionis mysteria propalâ obierunt. Quæ res ita fuit grata, acceptaque Abbati, & Religiosis, ut quamuis alieno tempore, aram exquisitius adornari maximam, in qua sacrificaturus noster erat, præbiturusque Eucharistiam, voluerit; & frequentes ad spectaculum insolens concurrerint cænobitæ, gratulabundi quod videbant

bant nouo more perfugium apud se quæri à conuerfis, è propinquo tractu hæretico, nobilibus. Cum autem multis iam annis intermissam supplicationem ambarualem instaurasset Archimandrita, & concursu populi maximo duceretur pompa vsque ad limitem Calviniani Domini; exijt cum annosa matre ex hæretico Parthenone Antilita, atque in conspectu hostium Ecclesiæ adorauit sacrosanctam hostiam, prosecutaque est agmen procedentium, ac deinde per interualla regulauit, cum propinquis item nobilibus, Sacramentum.

ALIBI Matrōna domo nobilis, quæ Calu-
num toto hauserat pectore, inficiebatque præ-
legendis libris impijs, ac submouendis à Catholicorum
sacrorum commercio familiaribus, quosquos
poterat; perfidiam detestata, submisso curru, Rit-
berga in arcem suam Patrem sollicitè intuirant,
obstupentibus mortalibus; post exomologesin
factam ritu Catholico, piè omnino diuinam Eu-
charistiam publicitus in templo delibauit, ardet-
que adeo in præsentia, vt curas suas ad conuersio-
nem errantium, quàm maximè intendat: socrum-
que & inueratam; obduratamque in Lutherani-
smo perpulerit, vt iam nunc sit in procinctu ad re-
petendam Ecclesiam, miseritque ad Sacerdotem
nostrum oratum, vt pro se Deum precaretur, quod
iam abijsse nimium de via sese videat. Comitibus
autem cordi fuit imprimis Religio, non domi mo-
do, verum etiam cum tuit occasio in ora finitima,
vtque ægroti oportunis Sacramentorum subsidijs
ne destituerentur. Ad fruendum porrò Pauli V.
Pont. Max. iubilæum, præierunt seuerioribus re-
iunijs, & participandis miro ardore Sacramentis.

Por-

Porro cū in virginali quopiā Collegio, quod moderari stirpis generosæ Comitissæ consueuerat, sublegenda esset Antistita, machinasque validas ad-mouerent suffragatricibus permulti, vt pro mortua hæretica sufficerent hæreticam cum animarum plurimarum, fideique perspicuo detrimento; iamque inclinarent studia virginum, (quæ erant ferè omnes imbutæ opinionibus Lutheri, aut Caluini) ad non Catholicam, expectarentque opulenti Comitæ filij tres in propinquo, vt sororem præoccupatis suffragijs delectam, magna pompa inducerent: visum Catholicis, ad euitandam impendentem Religioni cladem, sollicitandum Comitē Ioannem, vt intercessionis suæ prærogatiua, in Heroinam probatæ fidei auerterentur Electricum puncta.

QVARE licet inuidiosam hanc aleam prouidebat Comes, & iter erat permolestū, tamen procul habitis priuatis rationibus, spurcissimo profectus cælo, ad diem decretoriū adfuit, monitisque in capitulari conuentu de officio vitginibus, flexit mira comitate animos, vt insequenti matutino perpetrato solenni sacrificio, cum illent in suffragium, maioribus sententijs renunciaretur Antistita Illustrissima D. Elisabetha Bergensis Comitissa; ingenti lætitia exultantibus ob euentum pijs, hæreticis autem ex dolore frementibus; posteaque cum inangurata esset, voluit Cincerialium die à Patre nostro haberi de pœnitentia & ieiunio, in honorifico templi concessu concionem, & sub Paschalia vocato Patre, cum iursus populum de ob-eundis legitime Sacramentis docendum curasset, templū, quod Calvinianæ impietatis scæda ostendebat vestigia, demutatis, exoculatis, aut etiam

exturbatis sacris imaginibus, exsecto è Missali canone, disturbatis irreligiosè Diuorù lipsanis, intermisso Litaniarù vsu, instaurare, prouolutaque ante diuinam Eucharistiam lumen humiliter reponere, & supellectilem Ecclesiasticam obsitam sordibus, per familiaria ministeria repurgare cœpit; utque ad imitationem prouocaret alios, confessa Paris palam in templo cum gynæceo, affectisque, ab eodem est cœlesti epulo recreata. Et quoniam hæc illa ipsa est, quæ paullò interuallo Essendiam ascitæ pro defuncta Calviniana Antistita à Comitibus virginibus, quamuis Calvinianis, interuentu, studioque incredibili Summatium Catholicorum, Princeps atque Abbatissa Essendiensis creata fuit; spem pijs conspicuam eximia pietate facit, utroque loco fatiscentem Religionem feliciter restituendi.

COLLEGIUM MONASTERIENSE.

CRESCIT in dies singulos Monasteriensium pietas, templi nostri frequentia, creberrimus Sacramentorum vsus, adeo ut maioribus festis octoni Sacerdotes affluentem confitentium multitudini vix, atque interdum ne vix quidem satisficiant. Subiecit huic pietatis studio non minimas faces ingruens hoc anno pestilentia, quæ ingentem nobis benè merendi de multorum salute materiam subministravit, nulli interim ex nostris, vel inter medias flammæ, (quæ Dei prouidentia fuit) afflato veneno, cum & circumquaque grassaretur malum, & permulti iam venenati Confessarios suos,

suos partim in templum nostrum, partim domum suam ad supremam exomologesin audiendam euocarent. Fuit nihilominus Sacerdos vnus, cum coadiutore huic muneri seperatim destinatus, vt ægrotantibus præsto essent, quorum officiosa caritas, cum primum populo pro concione denunciaretur, mirum quantos animorum motus fecerit, vt multi lacrymas non tenerent, & qui ante mortis metu consternati fuerant, iam multo æquioribus animis fatum expectarent. Postea vero cum re ipsa nostrorum opera apparuit obeundis publicis valetudinarijs, solandis ægrotis, moribundis sub fatalem horam animandis, medicamentis etiam non animorum solum, sed & corporum (nec sine optato sæpius euentu) præbendis, longe plurimum adiecit ad ciuitatis in nos benevolentiam, ipsoque adeo hæreticos mitiores fecit. Nec ægrotis solum, sed valentibus etiam ad salutem profuit paternum hoc Dei flagellum. Multi à laxiore vita, delicijsque ad Christianam seueritatem traducti sunt; multi qui veritati pertinacius hætenus aures occluserant, ad conciones Catholicas ventitate caperunt. Hæresin duo de viginti abiecerunt; damnatos libros nobis concremandos tradiderunt. Confessiones auditæ generales permultæ, manifesto cum fructu. Interuersa pecunia duorum millium dalerorum, & amplius, religiosæ cuiusdam familiæ restituta, nostris auctoribus, quæ res arctiori nobis amicitia familiam illam deuinxit, sublatis hoc argumento suspicionibus, quibus cœnobij nos inhiare rebus persuasum erat.

M I N V I T & hæreticorum maleuolorumque in nos odium non nihil, sublatis aliquot diuina vltione capitibus. Quidam inter pocula Luthero

Z z

iuxta

iuxta & Baccho ebrius oracula sua compotoribus
 cructare solebat, res Monasteriensium non ante
 pacatas, tranquillasque fore, quam omnes leuitæ
 vrbe essent expulsi. Vertit vaticinium in pseudo-
 prophetam, nem superiore ætate, sub carnificis
 imperio ciuitate educus, propter homicidia alia-
 qua enormia flagitia in rotam actus est. Puella
 quædam peste correpta, priusquam in Nosocomi-
 um efferretur obtestata est parentes suos, vt dein-
 ceptus propter amorem Dei, ab iracundia, iuramen-
 tis, blasphemijs, alijsque id genus grauioribus pi-
 culis abstinerent: nec multo post cum mors imita-
 ret, addidit hanc extremam petitionem, si saluti
 suæ consultum vellent, apud Patres Societatis in
 posterum sacramenta frequentarent. Haud callæ
 fuerunt filiæ preces, siquidem ex eo tempore sa-
 pius vterque parens inter communicantium cæ-
 tus conspectus fuit. Matronæ cuidam cum emi-
 grandum esset in ciuitatem hæreticam, non ante
 consensit in iter, quam loci Dominus sibi ac mari-
 to retinendæ catholicæ religionis cautione data,
 & adstipulata manu fecisset potestatem. Sed non
 diu fides illa appromissa stetit, compellitur postea
 mulier ad audiendum deprauati verbi Præconem.
 Verum illa partim aures gossypio obstructas, par-
 tim clandestina pij libelli lectione, dum stentor
 declamitat, animum obfirmat; domi etiam orna-
 to diuorum imaginibus oratorio, familiam licet,
 vt in illis locis, hæresi aspersam, comprecari iubet,
 & quories Monasterium reuifit, Sacramentis ca-
 tholicis vires aduersus diaboli satellitum impe-
 tus restaurat.

PRÆTERMITTO cetera huius generis per
 multa, quibus muliebris constantia spectata est.
 Taceo

Taceo de voluntarijs corporis afflictionibus, ieiunijs, flagellis, cilicijs, quorum vsus ita creber, & familiaris est compluribus, vt fræno subinde sit opus. Illud prætereundum non est, quod matrifamilias longè dissimili ingenio predictæ accidit. Familiam hæc suam festis diebus Beatæ Virginis ad supernacuos labores, dum in templo res diuina peragitur, adigere solebat. Sed non diu impunè tulit impietatem, Annunciationis sacro die tertium ab animo derelicta fuit, vt pro mortua haberetur. Consequentibus vero diebus, bis quotidie idem symptoma redijt, donec tandem irati numinis vindictam agnoscens, à nostrò supplex malorum remedium flagitaret. Datum hoc; vt deinceps Deiparæ festis omnibus sacram Confessionem, ac communionem obiret, familiamque ad idem studium incitaret, id quod nunc incredibile cum alacritate facit, morbo prorsus omni liberata. Foras excurrere cum infesta circum itinera non permittant, venere tamen huc aliunde, qui apud nos peccata deponerent, ex Angliâ, Daniâ, Frisiâ, alijsque nationibus exteris. Adiere nos frequenter, quos vel inania spectrorum terriculamenta, & malè feriata mens, ad desperationem adigebat, vel alioquin à nequam dæmone vexari suspicio erat. Remedio fuere confessio, sacra Agni effigies, Euangelium Diui Ioannis è collo suspensum. Petunt hanc opem, amoliendis dæmonum vexationibus, vel ipsi à nobis hæretici. Adfuit nuper quidam ex vicinis Batauorū tugurijs, quærens ecqua ratione domo profligari quæat nocturnus turbator, qui horrendo strepitu, occursumque profliget habitatores. Audijt; si tam ipse Paterfamilias, quam familia omnis primùm apud sacerdotem

Catholicum rite perpurgaret conscientiam; tum domum aqua lustrali, alijsque consuetis Ecclesie exorcismis expiandam curaret. Placuit consilium, cumque nihil mercedis pro eo acceptaremus, conuersus ad socios suos, ait: Profecto necesse est, qui nihil horum accipiant, expetantque, quæ à nostris Prædicantibus tantopere adamantur, longo interuallo à reliquis mortalibus distare. A rabidis canibus morfi duo, longis itineribus ad nos aduolarunt, vt potionem, cui intincta clauis sancti Huberti esset, sanarentur, nec frustra; incolumis hodieque Dei, & tutelaris Huberti laudes decantant.

SEQUITUR Gymnasium, numeravit illud sub initium anni mille propemodum auditores, pluresque proculdubio numerasset, nisi ardentem astatem atrocior pestis excepisset. Ex his in Societatem cooptati tres, vnus Franciscanorum institutum amplexus est, plures ad alias religiosorum familias transiere. Reuocati aliquot in patriam Batauorum edictis adolescentes, & partim ludibrijs, partim alijs machinis ad deferendam fidem sollicitati, adeo Prædicantes indoctos interrogantibus, quas apud nos audierunt, quotidie lacessunt, vt ipsis terrori, popularibus verò sint admirationi. Partheniorum potissimum virtus emicuit. Ab his consuetudo in familias inducta manet, vespereque per horæ quadrantem precandi, discutiendæque ante somnum conscientie; ad salutationis angelicæ signum flexis poplitibus, orandi; colendi exactius quadragintadialis ieiunij. Quidam cum ob Hospitis quotidiana iuramenta alio migrare constituisset, obtinuit, vt is ne lucrum periret,

riret, deinceps ab irritando numine se abstenturū promitteret. Nonnemo item, è Sodalibus loci cuiusdam Præfectus, intermissam à triginta sex annis solennem supplicationem & Theophoriam restituit, fremente vicino Comite Caluini sectatore, & pios conatus disturbare frustra nitente. Puer primæ grammatices discipulus pro more habebat, ante arulam domi excitatam, Litanias quotidie recitare. Hic peste correptus, negabat se absque Sacerdotis nostri præsentia vita hac excedere posse, qui cum venisset, videt omne instrumentum sacrum, calicem, patenam, ampullas, candelabra, ante decumbentis conspectum in mensa exposita; tum ipsum ægrum audit præsentissimo animo referentem, tres sibi angelos clarissima circumfusas luce apparuisse vigilanti, animamque suam breui in cælum deducturos, promississe. Facta deinceps exomologesi, non multo post innocentem Deo spiritum feruenti cum oratione reddidit. Incitandæ Partheniorum pietati Sodalitatis Præfectus, S. Theologiæ Doctor, magno ære coemptum organum donauit. Sodalibus alio Collegio mille dalleros, centum vero & quinquaginta pauperibus, gymnasij nostri discipulis, testamento legauit. Nec oblitus est suæ in nos beneficentiæ moriens, qui dum viueret Societatis nostræ semper amantissimus, Collegij & erigendi, & stabiliendi magna pars fuit, D. Hermannus Biderwandt, Cathedralis Ecclesiæ Paulinæ Sacerdos, prisæ fidei, & mōrum exemplar; cui omnes merito bene precamur, tum ob cetera beneficia, tum quod nouissimè partem aliquam bonorum suorum nobis attribuerit. Auxit etiam templi suppellex preciosarum casularum paribus duobus,

mappis item acu piētis, filioque aureo elaboratis,
alijsque nonnullis.

COLLEGIVM HIL- DESHEIMENSE.

DESIDERATIVS est ex Sacerdotibus huius Collegij vnus P. Gwilhelmus Hofgenius, qui secundum ferias Paschales expiatis de rota vitā peccatis migravit in cœlum. Vir fuit modestus, & frugi, annos natus omnino quadraginta. Sexdecim in Societate transegit, magnam partem literas humaniores in superiore Germania docendo. Tandem missus est in Rhenanam prouinciam rogante fratre germano, qui propter Magdeburgum præest Cœnobitis D. Benedicti. Itaque hoc anno extremis cineralium ieiuniorum diebus cum socio illuc profectus est; sed cessit profectio parum feliciter. Nam quo die Monasterium ingressus est, in ardentem febrim incidit, quæ cum quotidiana per aliquot horas accessione ita exhausta, vt ægrè ad Collegium reuectum breui extinxerit. Eadem fermè ceterorum, quæ præteritis annis, in externos constiterunt officia. Bis à socijs excursus est ad Ciuitates, & religiosorum familias remotiores, vbi à peccatis sese Confessione soluerunt Catholici non pauci, & ex intimo sensu, diuinaque dulcedine manantibus lacrymis cœlestes epulas sumpserunt. Domi Sacramentorum consuetudo, vt his temporibus, & in tali ciuitate sat frequens. Tres & viginti hæresum nexu soluti, ad Catholicorum se partes adiunxerunt. Concordia inter discordes coniuges, quos Magistratus auctoritas

auctoritas in gratiam reducere non poterat, confirmata est.

IMPURVS miles in Virginem quandam, cum per siluam, & loca sola iter faceret, fortè incidit, quam imprudenter ad flagitium pellicere conatur, & nisi paruerit, vim minitatur; rogat illa, vt pudori consulat, & tantam iniuriam marito suo (Christum intelligebat) ne irrogare velit. Satis pudori, inquit, Miles, si quis sine teste libidinè pareat: Marito, cum non habeas, iniuria nulli fertur. Hic tum virgo, memor institutiois nostræ, B. Virginem, cui corpus suum dedicarat, secreto implorat, vt integram se conseruet; & ecce adest ex templo vir, agresti forma, quicum opportunè miles colloquitur: Interea haud dubia de B. Virginis ope, in proximum pagum celeri fuga, euadit. Scholæ efflorescunt numero, & diligentia discipulorum, præter multorum & opinionem, & voluntatem. Quid de illis sentiant hæretici, fatis declarant illorum discipuli. Accurrunt vndique spectatum; aream, ostia, & fenestras confertim obsident. Verbi ministri emissis thesibus concertationem Theologicam proposuerant: discipuli qui theses oppugnarent, à nobis argumenta petuere. dedimus non inuiti. Et vero intellexerunt non pauci, quàm malè firmis nouum istud Euangelium consisteret fundamentis. Multi institutionis ipsorum pertæsi, cupiunt in nostram disciplinam se tradere, sed excludit eos habitationum difficultas. Ciues si quem fortè domo excipiant, qui scholas nostras ineat, palam pro concione à Ministris traducuntur, à prophana eorum cæna prohibentur, nec quicquam prætermittitur molestiarum, donec cogant eos domo eijcere nostrarum scholarum

discipulos. Vnus ex illis cum aditum ad nostrum gymnasium obtinuisset, Rector scholæ omnes vias, & modos persecutus est, vt illum reuocaret. Mandauit, hospes quam diligentissime suppellectilem eius includeret. Quid faciat adolescens? tempori seruiendum ratus, vt suppellectilem reciperet, ad scholas hæreticas aliquoties repedaui; simulatque vero nactus est oportunitatem suppellectilem è domo efferendi, ad nostras illuso Rectore subito reuertit. Hunc subsequutus est alius, qui cum ipso Rectore habitabat; ex quo maiorem ei dolorem inurebat. Præoptauit hic apud Catholicos cum lucro duriter, & parce viuere, quam apud hæreticum Rectorem cum certo damno temporis, lautè & copiosè.

DAT & Dei parentis Sodalitas suos fructus. Sodales ex ea tres, in diuersa se recepere cornubia S. Benedicti, multi flagella, cilicia, & hispida cingula ad nudas carnes sponte sua apprimunt. Præter alias communis hostis insidias, quocum sape deluctatum fuit, vnus etiam tentata est pudicitia, à petulanti mulieris lasciuia. Habitabant in eadem domo adolescens Parthenius, & femina quæ se Virginem ferebat; huic malus dæmon faces subdidit, vt per eam adolescentis pudorem expugneret. Facile suscepit ignem mulier, vtpote hæretica, & ad dæmonis fraudes exposita, neque iam aliud meditabatur, quam quomodo adolescentem in sui amorem pertraheret. Crebro ac libenter in eius conspectum se dabat, sermonem auide captabat & cetera generis eiusdem: Tandem solum deprehensum vtrò verbis, & factis ad flagitium prouocat. At ille impudentiam mulieris detestatus, colaphos ei aliquot infregit, & profugit: nec mul-

ro post in aliud domicilium se recepit. Accidit præterea quod vix miraculo eximas. Sodalis altam conscenderat arborem, ea fortasse mente, ut inde decerperet poma. Ceterum vestigio fallente, delapsus ferebatur præceps. Ibi tum virginem patronam suam inuocans, extemplo visus sibi cælesti quadam vi, & quasi manu sustentari, ac paulatim sine molestia magna, periculose demitti. Igitur solum attigit integris non solum membris, sed etiam sensibus. Quoniã animaduersum est quantum opere dæmon teneræ ætati insidietur, necessarium visum est Sodalitium Angelorum, aduersus Angelum sathana condere ex pueris. Id institutum est hoc anno; & puerorũ pietate, & numero augetur in dies. Ex his delicatuli nonnulli flagellis in se deserviunt. Videre commune omnium studium in exornando Sodalitatis loco volupe est. Res etiam nostra piorum eleemosynis adiuta est; in templi, & domus vsum amplius centum aurei donati sunt.

COLLEGIUM EMBRICENSE.

LÆTUS hic annus fuit visitatione P. Prouincialis, quem ob pericula diu non viderant. Eius aduentu, cum omnes ad progressum in virtute inflammati, tum quatuor publicis votis Deo arctius obligati; quæ res cum esset noua, multos ad spectaculum exciuit, & intimo quodam pietatis sensu affecit. Sed vnus Sacerdotis oblatio, ita placuisse Deo visa, ut mox ex inchoata, ad absolutam perfectionem in cælum euocarit. Fuit is P. Hermannus

mannus

mannus Isfordinck Monasteriensis, cum annum
ageret etatis quadragesimum secundum, in Socie-
tate vero vndeigesimum Magister infimæ classis;
quam plures annos summa voluntate, & pacien-
tia ita rexit, vt ceteris esset admirationi, & hoc
munus sibi in omnem vitam deposceret. Paucis
diebus post vota nuncupata morbo tactus, nihil
habuit prius, quam vt denuo vitam vniuersam re-
legeret; cumque eam rem vrgeret vehementius,
monitus ne trepidaret, Non inquit, horreo mor-
tem, sed confessione si me expiem, nihil oberit. di-
uinum fuisse instinctum res docuit, nam vt Con-
fessus est aberrare animo cœpit, licet rediret ad
se interdum, præsertim cum extrema vinctio præ-
benda ei esset; quam an expeteret rogatus, clare
annuit, seque ad eam excipiendam composuit;
moriturus etiam non exigua præsentis animi signa
dedit, suauissimeque inter Fratrum preces ani-
mam Creatori reddidit, relicto insigni cum alia-
rum virtutum, tum obedientiæ, cuius erat studio-
sissimus, exemplo. Sepulchrû ei honoratum ami-
ci detulerunt, quò veris discipulorum, & ciuium
lacrymis illatus est, omnibus propter virtutem
charus. Secutus est post menses ferme tres M. An-
tonius Stremming itē Monasteriensis, iunior ille
quidem sed magna iuuenis virtute, qui præscite
obitum visus est, indicato tempore intra quod es-
set moriturus, intra octauam Natiuitatis B. Vir-
gis quam impense colebat; erat is annorum duo-
detriginta, è quibus quinque tantum in Societate
exegerat.

A M I C O R V M in nos benevolentia egregiè
constitit, è quibus Sacerdos annum quinquagin-
ta florenorum vectigal à morte soluendum, Colle-
gio

gio donauit : alij varia pluribus è locis munera , cum insigni amoris significatione submiserunt . Ex confessionibus ingentes fructus capti ; nam præter magnam frequentiam , quæ maioribus festis affluxit , ex hæreticis conuersi ad triginta , absolutique à nostris ; plurimi etiam auditi , qui vel nunquam Sacramentum pœnitentiæ vsurpaauerant , vel à multis annis intermiserant ; Confessiones quoque generales exceptæ , eæque à primæ ætate multorum . Adolescens pæne mente emotus , in oppido quodam in Sacerdotem ibi forte commorantem incidit , rogans aliquam vexationi medicinam ; monet sequenti die redeat peccata confessurus , paret , statimque ita se liberatum sensit , vt alius esse videretur , nec desijt hoc beneficium postea agnoscere , & gratias agere . Cum veneficijs ingens toto anno certamen fuit , vt vix interdum quietem homines male affecti nobis relinquerent . Quo in genere mira non rarè euenerunt . Aliquot qui iam efflaturi animam putabantur , statim ab exorcismo melius habere ceperunt ; moxque conualuere . Multorum hac occasione animis , dum corpori sanando student , consultum suadendo confessionis antidotum , quæ hac ratione à multis annis interdum repetita est . Virgo honestissimo loco nata , incantamentis ad id discriminis peruenerat , vt sacramentis omnibus munita mortem in horas expectaret , aberatque omnis veneni suspicio . Cum ergo moribundæ noster adest , precibusque cum familia agonem eius Deo commendaret , neque vllus in ea motus , sensusue appareret , recitauit super illam Euangelium . Mox animaduersum viuaciorem reddi , veneficium quippe mouendi vim ademerat , cum

animo

animo alioquin Virgo esset admodum præsentis; reddita postero est vox, membris, tamen penitus inualidis; tandem ex inæquali morbi varietate conceptus maleficij infligti timor, nostrum permouit, vt exorcismos experiretur, quos dum vsurpat, Ecce tibi, horas aliquot elingui restituitur vox denuo, nec multo post iterum intercipitur, pergitur in Exorcismo, imperatque virgini Patre Salutationem Angelicam Deiparæ offerat, cui magno conatu agrè lingua laxatur: sic tamen vt ridiculè, singula verba contra voluntatem Virgo crebrius iteraret, satis vt constaret dæmonis eam actionem esse. At vbi ab inuito ea salutio expressa est, tum ægra quæ magnopere se vexatam inter exorcismum affirmabat, recte loqui perrexit; continuatum deinde per aliquot dies adiurandi dæmonis opus, ac licet ille per sagas omnia arma moueret, crebris aciculis per stragula, per lodices, per lectum sparsis, alijs etiam terriculamentis admotis quibus nunc feles, nunc homines infestum habere cubiculum apparebat, Diuina ope Virgo conuuluit: Patre honorato viro familiam admonente, vel hinc discerent Catholicæ fidei præstantiam, cuius precibus tanta vis à Deo concessa esset, quantam ipsis oculis conspexissent.

V I R infami vita venerat pro infante opem petitum, cuius innocentia cum faciliè remedium morbo, per exorcismum impetrasset, non longo interuallo redit suo malo alleuationem quaesiturus. Monet eum nostræ, daret operam animum prius saluari confessione sanaret, tum corporis salutem fore promptiorem. Acrior hac medicina illi visa, quam dum negligit, inter ipsum conuiuium concussis horror e omnibus, repentino casu percel-

percellitur, paucisque horis sine confessione vita expellitur, cum dies decem à nostri admonitione abijissent. Domus quæ in suburbano oppido, infesta à spiritu habebatur, nocturnisque semper horis sentiebatur, à nostris ibi vigilantibus, orantibusque lustrata semel, iterumque, terriculis illis est liberata. Hæc ex multis exempli tantum causa, cõmemorata sint. Doctrina Christiana pari fructu, quo annis superioribus tradita, in qua promouenda, etiam externorum virtus eluxit pueris adducendis, qui subinde magno quoque numero ad confessionem pellecti. Sæpe nauticorum, militariumque turba, ex Hollandorum partibus nostros circumstetir, attentèque doctrinæ explicationem, & magna cum modestia excepit, cum nostri data opera ad eas res explanandas se conuerterent, in quibus nobis cum hæreticis est controuersia. Oblata etiam de his bene merendi facultas, Nam cum ægri complures ex exercitu huc delati essent, nostri diligenter eos inuiferunt ipsi, & alios etiam ad miseros subleuandos incitarunt; qua in re piarum quarundam feminarũ nobis confitentium virtus conspicua fuit: quæ omni charitatis genere ægrotos fouere, solari, ad salutis curam impellere non destiterunt, cœptumque visendi hospitalis officium continuare instituerunt, sic vt erraticos complures ad salutarem pœnitentiam induxerint, aliquot ad stabiles nuptias pertraxerint, & vt in labore panem suum manducarent, domicilium certum eis conduxerint.

VIR & mulier in hospitale secesserant, ibique dũ necessitatibus eorum alij subueniunt, nostri animis opitulati sunt, catholica eos fide imbuentes, & cũ Ecclesia reconcilians; tantum hi deinde ardore m
conc

concepere, vt valetudine restituta, vniuersis agris singulari charitate ipsi inseruirent, nullumque quamuis sordidum ministerium refugerent; nec nostris gratias agere cessarent, quod ipsis ad veritatem, salutemque duces extitissent; accidit postea virum ab hæreticis seductum vacillare, qui cum ad se pellectum vino obruerant. Vnde in amenitiam prope versus, nihil pro sano facere, vt videretur pharmaco aliquo hausto dementatus. Hic mulier per omnia sacra virum obtestari, ne fidem nuper traditam desereret, & teuocare in memoriam, quæ vel ipse domi, cum in errore adhuc versaretur, certa pro Catholicis signa conspexisset: si ad hæreticos redeat, sibi consilium capturam; neque comitem illi futuram. His accedebant piarum Virginum cohortationes, quæ de hominis salute sollicitæ, quibus poterant argumentis eum sanare contendebant, & nostros auxilio adtuocabant, quarum fide Dominus misericordia motus; mentem homini reddidit, & in suscepta semel Catholica religione confirmavit. Curarunt nostri, vt Iubilæum Sanctissimi Domini Nostri Pauli V. Embricam quoque mitteretur, cuius promerendi causa, & concionibus & Catechismis de tanto thesauro populum instituerunt, responditque conatui successus. Nam plurimorum multis diebus vndique confluentium confessiones exceperunt. Supplicationis quoque pompam instruxere, in qua ex discipulis alij angelico habitu, alij facibus ornati sacrum ferculum præcedebant. Nec pauci ex ijs qui Nostri Confratres, id sibi magno feruore depoposcerunt, vt aspero cælo (hybernum quippe tempus erat) nudis pedibus linteis tantum operati procederent, nec ante summi

mi sacri finem domum redirent, ac fatebantur a-
deo sibi frigus molestum non fuisse, in teneris li-
cet corporibus, vt bene calerent. Sed huius pieta-
tis exemplum in solempni Sanctissimæ Eucharistiæ
anniuersaria deportatione magis enituit, cum su-
pra centum hoc habitu viderentur, etiam ex No-
bilibus & primarijs, & à quibusdam cilia ad car-
nem essent admota. Virgines aliquot virginita-
tem, Deo votis editis, consecrarunt; aliquot mo-
nasteriorum claustris semet incluserunt.

NONNVLLE Missiones ad vicina oppida in-
stitutæ. Vna Resam, sub Paschæ solempnia vbi
Noster, passione Domini explicanda, alijsque
concionibus habendis, magnos animorum mo-
tus fecit. Post concionem, qua de communione
alterius speciei, disputauerat, secutus eum adoles-
cens, deposita omni dubitatione extemplo Con-
fessionem fecit, & Catholicam communionem
inijt. Plurimas omnis ætatis & ordinis diebus ali-
quot Confessiones audiuit. Altera Missio, Cliuos
suscepta, quæ est Ducis Cliuensis Sedes, sed hæ-
resi, & vitijs miserabiliter fœdata. Vt aliquis è
Nostris, ad Natalitia Domini eo mitteretur, Illu-
strissimi Ducis Consiliarij, vnaque Collegium
Canonicorû efflagitarunt, ipseque Cancellarius,
qui tres in Societate filios habet, velut iure suo in-
ædes suas nostros inuitauit. Venit è Sacerdos
cum socio aliquot ante Natalem diebus; & tum
concione, tû duobus Catechismis, animos ad ce-
lebranda sacramenta præparauit. Nec frustra; sta-
tim enim, & pueri, & adulti mediocri numero se
purgandos ei tradiderunt. Postea primarij ali-
quot, etiam ex ipso concilio, cum familijs se apud
illum expiarunt. Per festa dein quadriduo Pater
concio.

concionatus, magna frequentia, gratiaque auditus fuit, vt relicto Societatis ibi desiderio, domum reuerterit. Multos hîc annos pessimo Provincie exemplo, & ingenti bonorum querela communio vtriusque speciei distribuebatur, nec parua intratando Christi sanguine admittebantur sacrilegia. Ea dum noster adest suauiter admodum intermissa fuit, bonis vehementer exultantibus. Magnum vero Proceres erga Societatem studium & tunc, & alias semper declararunt.

C O L L E G I V M A Q V E N S E.

IVBILÆI sacri tempore spectata multorum eximia pietas, qui contractas omni vita maculas sacris pœnitentiæ & lacrymarum vndis eluerunt. Rei literariæ cursum, ceteroqui felicem, contagiosa lues transuersa intercurrentes, subito intercidit, vt adulta æstate ad menses aliquot iuuentus dilapsa, metu periculum augente, ægrè colligi vertente autumnno potuerit. Data tamen sedulo opera, vt commune hoc litterarum dispendium, alijs pietatis exercitijs sarciretur. Adiuti hac occasione multorum animi, non indigenarum modo, sed etiam accolarum, qui ad nos opis spiritalis petendæ causa, sæuiente contagio confluebant. Aditi Nobiles, ac plebei, qui peterent, in priuatis ædibus, ac Nosocomijs publicis. Nec nostra domus omnino immunis fuit, vnum nobis mors eripuit, Wernerum Seur Coadiutorem, cum annum ætatis ageret trigessimum, in Societate sextum, huius Collegij primitias; ac cœlo vti speramus reddidit.

Eius

Eius funus in præcipuam vrbis parochiam illatum, magno amicorum numero tam ex Senatu, quam ex Clero primario, alijsque ex omni ordine Catholicis, nullius ex nostris rogatu, vel admonitu; contempto contagionis periculo sponte prosequentibus. Huic nos beneuolentiæ, consuetis Societatis exercitijs respondere conati sumus. Magnatum quorundam animi, praua ante de nostris opinione imbûti; de rei veritate instructi, ac conciliati sunt. Aberrantes à fide catholica, in viam repositi, & ab hæresi absoluti quindecim, præpter eos qui nostra opera errorem agnoscentes, eundem apud alios deponere maluerunt.

Nèc verò hic numerus exiguus videri cuiquam debet, si consideret quam astute dæmon omnes nobis aditus, ad eorum quos seduxit animos obseperit; quam arcta coniuratione eosdem inter se muto deuinxerit; adeò vt si quempiam templa Catholicorum adire, cum Catholicis feruentioribus versari, aut in sua perfidia, vel minimum nutare conspexerint, non desistant (nisi excelsio admodum animo contranatur) donec eum in pristinum errorem, præcipitem detruserint. Quin & à magistratu catholico multam in eos constitutam, qui puerulos recens natos baptizare ritu catholico neglexerint, ditiores tenuiorum nomine sæpè persoluunt; vt eos hac ratione, aurea deninctos catena, firmiter sibi contra catholicos adstringant: Constitutis etiam quasi annonariæ rei quæstoribus, qui ex collatiua, vel multaria pecunia, egentiores, si è suo numero rescuerint, sustentent. Nec verò machinationes vllas intermittunt, quibus vel fucum suis faciant, vel catholicis sub specie alicuius boni imponant. Apostata quidam à

fide ac religioso instituto, in remota satis ab hac urbe Prouincia defecerat, ac huius suæ impietatis rationes maiori impietate, ac perfidiæ plenissimas, scripto Gallico in vulgus ediderat. Huius scripti exemplaria benè multa, magno sumptu cõmpta spargebant, lectitabant, venditabant; quin imò & nostris quasi insultantes, nocte concubia, per portæ rimulas, aculéato carmine addito, obrufferunt. Sed ijs quam primum obuiam itum, eadem hora qua libellus in concionatoris nostri manus peruenit, promissa est in concione publica (quæ tum habebatur) falsorum dogmatum refutatio: inuitati ad eam audiendam aduersarij, sed eas ob causas quas ante dixi, tum vero ne suis scandalum præbeant, pauciores adsunt. submittuntur tamen aliqui exteri plerumque minus noti, aut in sua persuasione firmiores; à quibus deinde reliquæ quæ dicta sint, statim resciscunt; ijque ipsi fatentur sua dogmata verè ac solidè, posita omni acerbitate, atque animi perturbatione, refutari. Inter hæc dum aliorum saluti, ac religioni tuendæ studemus, bonorum in nos officia confiterè. Res domestica, legato duplici ad aureos trecentos auctior facta; ad sacram supellectilem accessit calix, casula & antipendium.

R E S I D E N T I A B O N N E N S I S.

BO N N Æ prouisum tandem nostris, vt cum superioribus annis in dies singulos ex aula Serenissimi Principis, omnia ad dimensum acceperint, nunc ab anno certa ijs pecuniæ summa, & vini frumen-

frumétique certus numerus constitutus sit. Cœp-
ta in Ecclesia primaria rogatu Principis hebdo-
madaria concio. Ex doctrina Christiana, carcerum
visitatione, agrorum solatio, reorum instructio-
ne fructus haud pœnitendus. In ijs qui ab hære-
si ad fidem traducti, fuit virgo nobilis, quæ à mul-
tis diu frustra ad conuersionem sollicitata, nostro
tandem manus dedit. Sopita multorum odia, nec
paucorum prorsus extincta. Adolescens nobilis, vt
vxore potiretur, maritum illa conscia, dum sil-
uam vnà perunt, sclopeto transfuerberat, re pate-
facta captus vterque, & in vincula coniectus est.
Nostri vtrumque visunt, solantur, erigunt, & ad
feriam exomologesin hortantur, nec vanè impen-
sus labor; dant locum salutari consilio, confiten-
tur, flagris sese diuerberant, & supplicium capitis
publicè volentes, lubentes, cum magna doloris, &
pietatis significatione sustinent. Instituta proces-
sio maioris hebdomadæ ad sepulchrum Domini,
Principis impensis, & industria structam, Sodales
sanctæ Ceciliae de familia aulica saccis induti pro-
cedunt, grandem crucem proferunt per vices, quo
tempore alij flagris in sua terga sæuiunt; alij in
transuerso ligno expansis brachijs, alij alio gestu
pietatem populi accendunt; sequitur ille piè sus-
pirans, ac collacrymans. Noster concione, tempo-
ri & loco percommoda, magis inflammat: quo sti-
mulo, corporis Christi sacro die ad excitandam
Ciuum deuotionem, haud minus profectum,
sumptum omnem præstante Serenissimo Principe,
qui in multis nostrorum consilio, & opera vsus,
Cleri, ciuiumque mores quotidie in melius refor-
mat, non minus exemplo, quam decreto.

RESIDENTIA ERFORDIENSIS.

CREVIT Erfurti communicantium numerus in sterili quamvis solo, & densis hæreconvepribus obsito. Aggregati ad gremium ecclesie duo & viginti, inter quos adolescens Patre Lutheranopredicante natus, & in Wirtenbergenfischola educatus: vbi cum Professore Theologoftrum, apud quem habitabat, publicè audiretdeblaterantem aduersus Bellarmini disputationem de sacrificio Missæ, mira incessit iuuenem cupidolegendi eius auctoris: & vt domesticus, obseruata subinde heri absentia, clam se eius insinuans missæ, tantum furtiuus lectionibus profecit, vt quapro catholica sententia afferebatur, firmissima iudicaret, ceterâ vero ita sordebant, vt statim ad catholicorum casta transire decreuerit. Venit itaque Erfurtum, ac fidem orthodoxam edoctus, suis relictis, lætus in Bauariam, ad studia prosequenda contendit. Maiore labore constitit Virginis Nobilis è Frisia conuersio, quæ cum è patria dicebisset, incerta quonam ferretur, sentit tamen se intrusperurgeri ad accelerandam profectionem, adeo vt nusquam ferè quieta consisteret. Duobus igitur cognatis adolescentulis catholicis, præter necessariat iam familiam comitata, demum ad hanc urbem statuit diuertere, quod in ea catholicam æquè, ac Lutheranam doceri religionem audisset. Ipsa vero annos nata quadraginta tres, etsi adhuc nullius iuraret in verba Magistri, ita tamen varijs erroribus, partim Lutheranis à Patre, partim Anabaptificis

tisticis à Matre imbuta, & oppressa tenebatur, vt integrum annum fuerit subcessiuis horis, operisque cum ea colluctandum. Præter inconstantiam enim, & calliditatem muliebrem, quâ facillè nouerat cedere, dum inferiorem se sentiebat ad respondendum, & recusabat manus dare, vsque dum auctores suos, & corrupta biblia, quæ memoriter propemodum callebat lustrasset, & subinde noua de nouis soluenda prætexebat: accedebat quod ab hæreticis, quos primum adierat, publicè è suggestu proscinderetur.

N E C parum retinebat eam opinio de se concepta popularium, quarum fuerat coryphæa ac magistra, ad quas & paulo post reuerti cogitabat; vicit tamen veritas, quæ radijs suis ita mentem ipsius illustrauit, vt magna omnium exultatione, lubens ad catholicorum partes accesserit, & frequenti Sacramentorum vsu, veræ conuersionis ægregia documenta dederit, cumque paucis adhuc mensibus hic substitisset, gaudijs spiritualibus, & exultatione plena demum ad suos reuertit, multorum vt speramus emolumento. Nam & hic egit, vt par puellarum ipsi ab obsequijs, ecclesiæ catholicæ adiungeretur, vna per salutarē confessionem, altera per baptismum ex patre Anabaptista ante annos viginti duos nata. Et hæc quidem vna cum baptismi sacramento, quantam diuini spiritus gratiam esset adepta, iugi mentis tripudio sic probauit, vt omnium Catholicorum oculos in se conuerteret, & beneuolentiam alliceret. Addo quod die quadam, cum esset in albis capite tenuis certas ob causas, se ipsam nō capiens, ad nostrum palam in templum accurrens, ceperit exultare spiritu, extollere diuinam bonitatem, & gratiam

collati baptismi quam omnibus mundi opibus præferret, gratiasque agere pro instructione; nunc sibi verè natam videri, cum Christo per gratiam baptismi, viuere cœperit.

P R I S libellis multorum in rebus sacris ignorantia; Agni Dei, vt vocant frustulis, variæ demonum præstigiæ, & importunæ vexationes propulsatæ sunt. Phrontisterium exercitiorum ingressi de Clero quinque, maximam partem in dignitate constituti, gratulantur sibi de tanto bono, adlaborantque vt alijs eundem secessum persuadeant. Neophytorum quorundam in fide constantia præclare eluxit, quibus & contumeliæ, & fustes, ac lapides, quibus ab aduersarijs impetebantur, pro Christo dulces fuere. Excurrimus bis in Saxoniam bidui itinere. Sacre sanctum Missæ Sacrificium, postliminiò restitutum in vrbe, vnde annum supra quinquagesimum exularat. Exomologesis, & synaxis administrata non sine spe conuersionis nonnullorum, si modo per occupationes repetere liceat excursionem. Veniunt etiam subinde ad nos magnis itineribus filij dispersionis, & credentium ex illa florente quondam gente reliquiæ, vt diuinis solatijs reficiantur. Concludo indulgentia plenaria à S. D. N. Paulo V. impetrata, tam aduersarijs inuisa, quam Orthodoxis accepta. Cum enim hi ad D. Michaëlis summo studio, ac religione se compararent, neque Iudas cum suis dormit. Ecce enim excubias equestres adornant, (factum insolens) quæ iuxta ædes Ecclesiasticorum per loca, vigilibus alias nunquam adiri solita, equos agitant, tubas instant, reuera, vt terreant, specie vero vt metum, qui nullus erat apud catholicos, adimant. Orthodoxi interim nihil morati

morati in te pestiuos strepitus, miro pietatis sensu cœlestem illum thesaurum, multis hactenus incognitum participant, cum & confessiones generales, & alia complura pietatis exercitia præmississent.

R E S I D E N T I A A L T E N E N S I S.

EXCEPERUNT Societatem Altenę varię hoc anno tempestates, è quibus tamen omnibus Dei beneficio emerfit. Scholas dissipauit pestis, qua vnus è discipulis sublatus; habitabat is in domo hærente nostris ædibus, apud viduam catholicam, quæ pueris aliquot victum præbet: magna in eo, etsi ætate paruo, pietatis signa sese probebant. Diebus quadraginta esurialibus, nunquam induci poterat vt manè cum condiscipulis ientaret, raro claudebat in somnum oculos, quin prius peteret ab hospita pectori suo imprimeret formã Crucis, frontemque aspergeret aqua lustrali; tanto ferebatur in Christũ Crucifixum affectu amoris, vt iturus cubitum secum deferret in lectum eius imaginem, quam ferè semper deprehendebatur dormiens arctissimè complecti: non diu ante morbum fabricabatur ligneas Cruces, quas defigebat in sepulchris innocentium puerorum, in cœmeterio horti nostri quiescentium, locumque sibi describebat coram condiscipulis, quo tumulari vellet. Valde retardati hoc casu cæteri pueri in studiorum suorum curriculo, quem non ita pridem solenni ritu instaurarant.

TURBAUIT eadem lues cœtus & congressus

A a 4

Catho

Catholicorū in Ecclesiam nostram, quam allam-
 bebat, subtrahere ex eā in triumphantem, vti spero-
 mus septemdecim, quos Sacramentis, & pijs ver-
 bis non absque graui nostro periculo munimus.
 Vnius feminæ agonem grauiorem reddidit malus
 dæmon, qui subornato hæretico eam blanditijs ad
 fide abstrahere moliebatur, obijciens ingloriam,
 & infamem sepulturam, si sic, nullo ad se prædi-
 cante Lutherano accersito, decederet, cui tamen
 cum illa responderet; Sibi magis curæ animam,
 quam emortuum corpus esse, facile obturauit os
 tentatoris: idque iusto Dei iudicio mortua ob-
 tinuit, vt, repugnantibus licet amicis hæreticis, ho-
 nestissimè in medio templi conderetur, prole-
 quentibus funus Catholicis sine vlllo allatratu as-
 pectantis plebis hæreticæ. Iuere ad id ipsum non
 parum apud Consulem productæ protestorales
 Cæsariæ Maiestatis. Longè diuersa obigit sepu-
 lura defuncto Calvinistæ, cuius cadauer elatum,
 vt in summa æde sepeliretur, reijciabant ædiles;
 cogebatur proinde hære sub porta, vbi fannis
 & probris à transeuntibus, vsque ad vesperâ ver-
 berabatur, tandem ægrè admodum silentio noctis
 obscuræ, gleba opertum fuit. Extruserat is, non ita
 diu ante, domo sua famulum Catholicum, qui
 iam mortem labris premens, inter deferentium
 manus sub dio spiritum reddiderat. Adductus est
 ex Hollandia puer baptizandus, quem parentes
 Calvinistis tingendum dare noluerant, eo quod
 de illorum baptismo subdubitarent, quos cum in
 alijs fidei articulis grauissimè hallucinari scirent,
 neque in hoc incorruptos sibi persuadebant. Di-
 dicit id nuper magno suo periculo Catholicus
 quidam, cui cum in pago non procul Altena na-
 tus

rus esset filius, isque de vita periclitaretur, volebant eum feminæ, quæ puerperæ assistebant, ce-reuisia baptizare, cum non esset ad manum aqua; & ni puerpera acclamasset marito, quæ talem bap-tismum sciebat nullum fore, vxor prædicantis ex-ecuta fuisset doctrinam sui Doctoris. Pater itaque subtracto è manibus mulierculæ infante, eum a-qua ritè abluit, qui non multo post animam effla-uit, cuius corpusculum sepelire recusauit deinde rabula, quod vxor non consecrasset manus tam insigni baptisate: cessit proinde nobis, auxitque numerum innocentum nostrorum.

E tanta hæreticorum colluie, non nisi duo ad veritatem Catholicam traducti. Videtur so-lum hoc quotannis nouas hæreses protrudere. Est inter Anabaptistas brutum quoddam genus hominum, qui ad illam impietatem, qua negant humanitatem Christi seruatoris; adiungunt etiam alteram, vt seipso quoque homines pernegent, sed tantum filios hominū: nixi hoc fundamento, quod Christus se ita sæpius nominet, familiarif-que sit is loquendi modus sacris literis; ignoran-tes stupidi neminem posse filium hominis dici, nisi idem etiam sit homo. Nihil est tam à ratione alienum, quod non excæcata ista secta, mordicus tueatur; atque eiusmodi fæces Batavia in has o-ras egerit. Qui lutherana pulpita terunt, nihil non comminiscuntur, quo infamem reddant Socie-tatem, & religionem Catholicam; quidquid in triuijs spargitur, id arripiunt, eoque conciones suas condiunt. Acceperant è Moscouia, Mag-num Ducem Demetrium Ecclesiæ reconciliatum, asciuisse aliquot è Societate nostros, quos men-tiebantur in Coronatione se pro M. Duce intru-
fisse.

fisse, eique coronam præripere conatos, maectatos proinde ad vnum omnes, quo in stratagemate & ipsum Demetrium à subditis sublatum, quod religionem variasset. Trahunt id repente Concionatores in suas Conciones, Iesuitarumque tyrannidem populo depingunt, qui non contenti quòd regna huc vsque turbarint; sed eò iam progessos audaciæ, vt etiam coronas, & scepra Regibus è manibus extorquere laborent. Instituta deinde in templis gratiarum actiones, ob repressam eorum crudelitatem. Mox similis excogitata ab ipsis fabula de Serenissimo Rege Angliæ, in cuius necem Nostros in Anglia latitantes, conspirasse cum Catholicis dictabant. Acta itaque secundo gratie Deo, quòd eas detexisset, magno populi plausu.

SENATVS videns nimium conspurcari eiusmodi mendacijs cathedras templorum, graui interdico conabatur constringere linguas Ecclesias starum, ne Principes in ijs attingerent, neue res nouas in eas adferrent. Verum tuentur illi libertatem suam Euangelicam, perguntque more consueto nemini parcere, ne Senatoribus quidem. Magna remora Euangelio isthæc calumniandi libertas, qua & imperitum vulgus in nos facile concitatur. Sensimus id vigesimo quinto Octobr. quando in ardenti quadam fornace positos, Deus miraculosè seruauit, atque ex ipsis faucibus luporum extraxit. Ortum erat sub vesperam incendium in vicina domo, vnde flamma protinus in nostrum equile delata. Consumprum illud ex templo cum omni strue lignorum, quam in instantem hyemem paraueramus. Inde vi venti in circum iacentes quatuordecim domos impulsa, quas etiam breuissimo tempore deuorauit. Stabat domus

mus nostra, cum propinqua conuictorum in medio ignis, operiebatur tectum scintillis per aëra volantibus, calebant ita tegulæ vt striderent, quando in eas aqua effundebatur, creueratque vsque adeo calor, vt parte ea domus, qua carbones aliquot emortui asseruabantur, ignem conciperent, qui flante vento iam in flammam eruperat. Quid faceremus hoc rerum statu? Ad hauriendam aquam ex præterlabente Albi, præcluserat nobis aditum incendium, quod gradus septimenti vastabat; asseruabantur in cisterna culinæ fortasse tres, quatuorue aquæ situlæ, sed nihil illæ ad restinguendum tantum calorem, quo torrebamur vndequaque: recursum ergo ad diuina auxilia, cum humanis destitueremur. prolata in hortum Sanctissima Eucharistia spectante populo, eaque grassanti flammæ obiecta, aspersi parietes aqua piaculari, precibusque periculum depulsum. Cum his armis contra æstum pugnaremus, irruebant aliqui in hortum clamantes, Quin conijcitis Papistas istos in rogam, vt simul pereant? quos tamen patientia, blandisque sermonibus fregimus: quorum vnus, cum videret nos humi fixos supplices in cælum manus tendere, iunxit se nobis, fidelissimamque operam deinceps in arcendo malo nauauit, totamque noctem nobiscum insomnem duxit. Moti & multi Altenensium, vt domum nostram seruarent, ne vel teruncium ex ea rapaces manus accurrentium auferrent: cum vix vlla alia eas effugisset.

SOLAMEN aliquod in hac calamitate attulit nobis D. Alexander Rocha, qui viso è suis ædibus incendio, id obtinuit à Senatoribus, vt sibi noctu egredi, nosque adire liceret, adiuncto sibi socio

D.

D. Francone Wirckmanno. Erat tunc constans fama in ciuitate, Papistarum templum exustum, proinde tripudiare omnes gaudio; parum aberat quin lætitiæ ignes contra tristes Altenæ darent. Verum cum postridie turmatim egressi, ut oculos pascere aspectu vestigiorum vastati templi, viderentque illud intactum perstitisse, tum in furorem versi, vociferari factum id opera dæmonum, quibus in eo litaretur; hortari proinde alter alterum, ad subiiciendum ignem ex vicinis domibus adhuc ardentibus. Multæ die illa contumeliæ in nos coniectæ. Porro insecuta die multo plures, grauioresque; tum enim tota ciuitas pæne in spectaculum effusa, torrentis instar, impetu quodam contra nos ruens, repentinum interitum minabatur. Primum enim turba Nautica hortum occupare, herbas cum teneris arbusculis radicibus euellere, reliquum pedibus proculcare, Inde in scholas incurrens, eas effracta sera occupare, à scholis in domum irruere, fenestras lapidare, gladios & cultros cervicibus nostris intentare. Bella occasio martyrij, si tanta gratia nos dignatus fuisset caput Martyrum: Ne autem vno die profus labefactaretur, quod tot annis iam ædificari cœptum, implorauimus opem à Præfecto Comitum, qui submissis aliquot rusticis armatis, vim prohiberi posse sperabat, quibus tamen tantum non erat animi, ut tantæ multitudini se opponerent. Accersimus proinde è Ciuitate D. Alexandrium Rocha, qui subito cum vxore aduolauit, paratus nobiscum pro religione sanguinem fundere; ac primum in confertam turbam se immittens à proposito eam dehortabatur. Cum vero hac via se nihil proficere videret, sed magis insolescere, impacto

Vni reliquis audaciori colapho, eripiensque hastam rustico, qui metu exanimatus astabat, vt inastantes socios iret, tantum incussit metum vniuersæ multitudini, vt breui tempore tota difflueret. Questi de iniuria apud Imperatorem, Comitum, & Senatum Hamburgensem, nec dum auxilium sensimus, spem tamen fecere qui Imperatori à secretis sunt, eius vlciscendæ, modo seruata forma iuris in hoc negotio procedatur.

R E S I D E N T I A H A G E N O E N S I S.

HA G E N O Æ Conciones, Dominicis, Festisque diebus habitæ, ac binæ item qualibet hebdomade maioris ieiunij, præter extraordinarias alias, fructum tulere minimè contemnendum. Nullum fuit è maioribus festis, in quo confitentium, & communicantium numerus non longe superarit superioris anni frequentiam. Verum nunquam magis enituit Catholicorum hîc studium, quam illorum quindecim dierum curriculo, quod Iubilæo Sanctissimi D. N. Pauli V. præfinitum erat. Nam (vt nihil de sacra illa supplicantium pompa, ex varijs Religiosorum æque, ac secularium Ordinibus constituta dicam, cui nihil simile ab hominû memoria forsitan vidit. Hagena) erant propemodum quotidie qui Confessionis, aut Communionis causa nos adirent. Confessiones generales, seu totius vitæ, seu plurium annorum, minimum nonaginta fecerunt, in quibus duorum monasteriorum Cistettiensium extra urbem cætus omnis. Addidimus ad consuetos labo-

labo-

labores hoc anno Catechismus, quot Dominicis in utrâque Parochia, magna bonorum approbatione, nec minore confluxu omnis ætatis auditorum. Ab hæresi absoluti tredecim. Plures alij eiusdem deponendæ spem faciunt, homines auctoritate, doctrina, & genere clari; in quibus ab errore reuocandis, egregiè conatus nostros adiuuant. Illustrissimus D. Rodolphus, Comes à Sultz, pro Cæsarea Maiestate huic Prouinciæ Præfectus, qui pro sua in Societatem beneuolentia, sapiens quidem, sed imprimis ubi occasio est cum hospitibus de religione agendi (quam studiosè etiam nonnunquam captat) nos ad se vocat, suæque mensæ assidere, imò præsidere facit vel inuitos, honore meritis maiore.

IN litibus varijs per nos compositis hoc singulare accidit. Quidam triennio sacris se abstinerat ob implacabile odium in alterum, à quo iniuriam inuicem acceperat. Interim non rarò, & necem aduersario machinabatur, & occasiones propè quærebat omnes. Is auditis fortè, contra animi sui morbum, quæ à concionatore dicebantur; conscientiaè stimulis eò vsque impulsus est, vt tandem vnū è Patribus nostris consilij capiendi adiret, adductò etiam socio quodam, quo audacior esset, rei non ignaro. Consilium hoc datur, vt confestim inimicum ipse suum conueniat, veniamque flagitet, ita fore vt gloriosum, tum de seipso, tum de communi discordiarum sacore triumphum reporret. Ac ne quid in via mutet animum, aut inutiles moras obijciat, additur idem comes, quicum venerat. Paret non inuitus; Dominum aduersarij rectâ petit, ostium pulsat, hominem accersiri rogat per vxorem ipsius, sistentem se allo-

alloquitur, nec difficulter quod petit impetrat, sed benè prius lotus ab eadè muliere, perfususque imbre conuiciorum, vt minimo minus abfuerit, quin denuo exulceratus re infecta discesserit, satis expertus, quã sibi comes ille opportunus fuerit. Itaque benè gesta re postridie ad Confessionem venit, & Sacramentum pacis accepit. Præterea nunc agros, afflictos, moribundos, quibus frequentem, vtilemque operam nauauimus. Porrò vt amicorum in dies incrementa, Dei beneficio cernimus, ita eiusdem prouidentia facit, vt inimicorum sensim numerus diminuat. Sublati enim hoc anno sunt duo, velut hæreticorum columna, alter vir Nobilis ex Consularibus decem, primus loco, ætate, rerum vsu & auctoritate: alter Senatorius; Vtrique sine dubio sufficientur Catholici. In prioris funere id memorabile fuit. Conabatur Franciscanorum Guardianus, profanum funus sacra prohibere sepultura. Sed frustra. Ibi dum tumultu agitur, & vi perfringuntur Ecclesiæ fores, tumultuatorum vnus ceteris feruentior, imaginem forte crucifixi, in templo conspicatus, blasphemus ore, Quid, inquit, tute tibi? Oculos habens apertos, nec me, nec quicquam vides: multo ego meliùs te. Et ecce mox domum reuersus, graui corripitur ægritudine, postridieque oculorum lumine orbari cœpit; quo quidem malo liberatus est tandem triduo post, sed nihilominus ad mortem vsque, quam non ita pridem obiit, nec perfidiam, nec morbum deposuit.

P R O.